

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

RADA BEZPEČNOSTI OSN V 21. STOLETÍ

Autor práce: Jana Jordáková

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinované studium

Vedoucí práce: Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2010

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Jiřímu Duškovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	6
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	7
2 HISTORICKÝ VÝVOJ EVROPY	8
2.1 EVROPA VE STAROVĚKU A STŘEDOVĚKU	8
2.2 HISTORIE EVROPY V NOVOVĚKU	8
2.3 BEZPEČNÁ A SJEDNOCENÁ EVROPA	9
2.3.1 Mírová konference ve Versailles	11
2.3.2 Společnost národů	11
3 ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ	13
3.1 VZNIK OSN	13
3.2 VÝZNAM OSN	13
3.3 CHARTA OSN	14
3.4 STRUKTURA OSN	15
3.4.1 Valné shromáždění	15
3.4.2 Rada bezpečnosti OSN	15
3.4.3 Mezinárodní soudní dvůr	17
3.4.4 Ekonomická a sociální rada OSN	17
3.4.5 Sekretariát OSN	18
3.4.6 Poručenská rada	18
3.5 CÍLE A PRINCIPY OSN	19
3.5.1 Cíle OSN do roku 2015	19
3.6 ROZPOČET OSN	20
4 REFORMA OSN	22
4.1 DŮVODY REFORMY OSN	22
4.2 AGENDA PRO MÍR	26
4.3 OBNOVA SPOJENÝCH NÁRODŮ: PROGRAM REFORMY	28
4.4 DEKLARACE TISÍCILETÍ	29
4.5 BEZPEČNĚJŠÍ SVĚT: NAŠE SPOLEČNÁ ODPOVĚDNOST	32
4.6 VE VĚTŠÍ SVOBODĚ: ROVNOST, BEZPEČNOST A LIDSKÁ PRÁVA PRO VŠECHNY	35
5 REFORMA RADY BEZPEČNOSTI	40
5.1 DŮVODY REFORMY RB OSN	40
5.2 KANDIDÁTI NA NOVÁ MÍSTA V RB OSN	46

5.2.1 Kandidatura České republiky do RB OSN	47
5.3 SPOLUPRÁCE OSN A EVROPSKÉ UNIE	49
5.4 SPOLEČNÁ ZAHRANIČNÍ A BEZPEČNOSTNÍ POLITIKA	52
6 OPERACE NA UDRŽENÍ MÍRU OSN.....	56
6.1 VYMEZENÍ POJMU	56
6.2 FUNKCE OUM.....	56
6.3 PŘÍSPĚVATELÉ DO MISÍ OUM.....	58
6.4 ČESKOSLOVENŠTÍ VOJÁCI V OUM.....	59
6.5 ČEŠTÍ VOJÁCI V OUM.....	60
ZÁVĚR	62
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	65
Literární zdroje.....	65
Elektronické zdroje	66
SEZNAM ZKRATEK.....	72
ABSTRAKT	74
ABSTRACT	75

ÚVOD

Organizace spojených národů oslaví v roce 2010 již 65. výročí své existence. Za tuto dobu se stala neodmyslitelnou součástí mezinárodních vztahů, součástí celé společnosti i našich životů. Není dne, aby v nejrůznějších médiích, televizi, tisku, rádiích či internetu nezazněl odkaz na tuto organizaci. Proto se domnívám, že je na tuto organizaci právem upírána největší pozornost.

Rada bezpečnosti OSN (Security Council) je bezesporu klíčovým orgánem OSN. V současné době je také nejkritizovanější částí OSN. Rada bezpečnosti (dále jen „RB“) je pověřena udržováním mezinárodního míru a bezpečnosti, realizací mírových operací, schvalováním vojenských akcí proti agresorovi a uvalováním mezinárodních sankcí. Rezoluce RB jsou závazné, RB si může jejich splnění vynutit silou. Společně s Valným shromážděním volí soudce Mezinárodního soudního dvora, navrhuje kandidáty na generálního tajemníka OSN. RB je složena z pěti stálých členů s právem veta (USA, Čína, Rusko, Velká Británie a Francie) a deseti nestálých členů volených na dva roky Valným shromážděním. Klíčovou oblastí této práce je reforma OSN i reforma RB včetně rozšíření své členské základny.

Na počátku 21. století je nutné zvažovat akceschopnost RB na poli současných mezinárodních vztahů. Změnilo se samotné postavení OSN? Je stále ještě OSN vůbec důvěryhodné? Aktuální otázkou je jistě nutnost zmíněných reforem OSN a Rady bezpečnosti OSN, které by vedly k zefektivnění těchto organizací. Bude se svět řídit systémem multilaterální spolupráce nebo se vrátí k principu jednostranných akcí podle momentální potřeby a rozložení sil ve světě? Současné bezpečnostní hrozby jsou celosvětové a vzájemně spolu souvisejí. Reagují na globální výzvy současného světa, kterými jsou terorismus, nemoci, chudoba, náboženství či jiný extremismus. Rada bezpečnosti má vystupovat v roli garanta stability a míru.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cílem této bakalářské práce je celková analýza stávající situace mezinárodních vztahů a především nutnost reformy Organizace spojených národů a Rady bezpečnosti v návaznosti na další vývoj následujících let.

Otázka hlavního významu a role OSN v mezinárodním společenství, spojená s efektivností s jakou dokáže reagovat tato organizace na současné výzvy, je již dlouhou dobu probírána jak v členských zemích, tak i na půdě OSN samotné. Je zcela zřejmé, že pokud OSN chce hrát významnou roli a přispívat ke zvyšování bezpečnosti ve světě, bude nutné provést zcela zásadní reflexi současného světa, a tuto reflexi promítnout do své nové podoby, tj. organizační struktury a postupů.

Pro potřeby dosažení cílů je tato práce rozdělena do několika oblastí. První část pomocí historického vývoje mapuje vznik a vývoj sjednocení Evropy spojený se vznikem prvotní mezinárodní organizace. Druhá část je zaměřena na vznik, význam, strukturu a cíle celé OSN. Třetí část popisuje potřebu reformy OSN. Čtvrtá část konkretizuje podobu reformy Rady bezpečnosti, spolupráci OSN s Evropskou unií a Společnou zahraniční a bezpečnostní politikou. Pátá část je věnována operacím na udržení míru OSN a podílu České republiky na nich.

Při zpracování této práce bude použito dostupné literatury, která se zabývá výše uvedenou problematikou. Vzhledem k tomu, že 21. století je teprve na svém počátku a k objektivnímu zmapování je zapotřebí co nejaktuálnějších údajů, které zatím nejsou dostupné v knižní podobě, čerpá bakalářská práce především z nepřehledného množství informací, dat, tiskových zpráv, dokumentů a cizojazyčných bulletinů, z webových stránek Informačního centra OSN, Evropské unie, Rady Evropské unie a Evropské komise. Dalšími důležitými zdroji, které budou v práci použity, jsou webové stránky Ministerstva zahraničních věcí, Centra pro ekonomiku a politiku, Střediska bezpečnostní politiky.

2 HISTORICKÝ VÝVOJ EVROPY

2.1 EVROPA VE STAROVĚKU A STŘEDOVĚKU

Myšlenka na sjednocení Evropy je velmi stará. Na první myšlenky evropského sjednocování můžeme narazit již ve starověku v antickém Řecku u filozofů a politiků v souvislosti s možnostmi spolupráce mezi tehdejšími státy. První integrační snahou byl PAX ROMANA, který souvisel s principátem Caesarem. Končí úřednická svévole, úředníci již musejí vést záznamy o své působnosti.

Další snahy o sjednocení souvisí se vznikem křesťanské Evropy, tehdy křesťanství bylo jednotícím prvkem k zabezpečení míru. Zejména snaha o vybudování Svaté říše římské je první reálnou snahou ve vytváření integračního uskupení na evropském kontinentě.

Listina CONGREGATION CONCORDIE, vydaná v roce 1462 českým králem Jiřím z Poděbrad (1420–1471), byla další významnou integrační snahou ve středověku. V této listině je položena myšlenka mezinárodního společenství evropských zemí.¹ Cílem Jiřího z Poděbrad bylo omezení vlivu papeže a upevnění postavení kališníků. Hlavním důvodem však bylo hrozící nebezpečí tureckých výpadů do Evropy. Záměr obsahoval i návrh na vznik společného legislativního orgánu a společného soudního dvora. Bohužel doba této myšlenky ještě nenastala.²

2.2 HISTORIE EVROPY V NOVOVĚKU

V novověku se myšlenky na evropskou integraci stávají předmětem zájmů nejen politických představitelů, ale i filozofů a náboženských myslitelů. Tato skutečnost je patrná v konceptech národního zastupitelského orgánu – parlamentu, který umožňuje reprezentovat rozdílné politické postoje jednotlivých členů.

V tomto období nalezneme mnoho představitelů, jmenujme si proto jen některé:³

- Angličan William Penn (1644–1718), anglický kolonizátor a zakladatel

¹ FRAIS, J. *Jiří z Poděbrad, Král dvojího lidu*. 1. vyd. Třebíč: Akcent, 2006. s. 83-84. ISBN 80-7268-382-9.

² DUŠEK, J. *Historie a organizace Evropské unie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s. 2007. s. 9-12. ISBN 987-86708-32-4.

³ DUŠEK, J. *Historie a organizace Evropské unie*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s. 2007. s. 13-16. ISBN 987-86708-32-4.

Pennsylvánie,

- Hugo Grotius, vl. jm. Huig de Groot (1583–1645), nizozemský právník, historik a politik, zakladatel mezinárodního práva,
- Charles-Irénée Castel, abbé de Saint-Pierre (1658–1743), katolický kněz, myslitel a diplomat, v knize Návrh trvalého míru (1713) navrhuje vytvořit Konfederaci evropských panovníků, jako závazek věčného spolenectví a řešení konfliktů mírovou cestou,
- Švýcar Emmerich de Vattel (1714–1767), právník, diplomat ve službách saského kurfiřta, autor pojednání Právo národů (Le droit des gens),
- Immanuel Kant (1724–1804), německý filosof, vypracoval vytvoření evropské federace v knize K věčnému míru (1795),
- Francouz Françoise Marie Arouet Voltaire (1694–1778), vidí možného sjednotitele ve Fridrichu II.

Nejvýznamnějším předchůdcem současných integračních procesů v Evropě je Panevropské hnutí. Vzniklo v první polovině dvacátého století a cílem bylo vytvoření společnosti z evropských států s celní unií a povinného smírčího soudu. Představitelem hnutí byl rakouský šlechtic Richard Nicolaus hrabě Coudenhove-Kalergi (1894-1972), který v roce 1923 založil Panevropskou unii. Spatřoval jednotnou Evropu v hospodářském, ale také kulturním a politickém ohledu jako protiváhu k USA, Rusku a Asii. Nezbytností bylo překonat ekonomický egoismus národních států ve snaze otevřít spolupráci v rámci společného trhu a volného obchodu. Jím navrhovaný politický a hospodářský svazek evropských států měl zmírnit hrozbu nové světové války. V roce 1952 byl zvolen čestným prezidentem Evropského hnutí.⁴

2.3 BEZPEČNÁ A SJEDNOCENÁ EVROPA

Myšlenka na vznik organizace jako je OSN se objevila již na počátku 20. století. Fenomén, který poznamenal celé dvacáté století, byla přežívající komplikovaná národnostní otázka. Při pokusech o její často pochybné řešení s ní byly již na počátku století spojeny více či méně násilné přesuny obyvatelstva, v některých případech jejich likvidace. Docházelo ke genocidám, nechvalně proslulým se v této souvislosti stal roku 1915 masakr Arménů v osmanském Turecku.

---

⁴ *Richard Mikuláš Coudenhove-Kalergi* [online]. Praha: Wikipedie, 2008. [cit. 21. ledna 2010]. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Richard_Mikul%C3%A1%C5%A1_Coudenhove-Kalergi>.

Snaha amerického prezidenta Woodrowa Wilsona o zprostředkování míru a obnovu Evropy se do konce roku 1916 nesetkala s úspěchem. Vyostřovala se politická situace. Změna se očekávala po smrti rakousko-uherského mocnáře Františka Josefa I., kdy na trůn nastoupil jeho synovec Karel. Také německé vedení bylo nakloněno mírovým jednáním, ovšem jen za předpokladu zisku, což státy Dohody nebyly ochotny akceptovat.⁵

Americký prezident Wilson nadále pokračoval ve svém snažení o dosažení míru. V prosinci 1917 adresoval nótu válčícím a neutrálním státům. Požadoval, aby v ní formulovaly „své mírové podmínky a požadavky“. Centrální mocnosti a státy Dohody souhlasily a požadovaly svolání mírové konference. Přestože prezident Wilson přednesl 22. 1. 1918 v americkém senátu tzv. projev o „míru bez vítězů“, jeho snaha byla opět marná. Německo v únoru 1918 obnovilo neomezenou ponorkovou válku a Spojené státy a země latinské Ameriky přerušily s Německem diplomatické vztahy. V dubnu 1918 následovalo americké vyhlášení války.

Základní linií pro poválečné uspořádání Evropy bylo slavných 14 bodů prezidenta Wilsona:

- veřejnost všech mezinárodních smluv,
- svoboda moří,
- volnost mezinárodního obchodu,
- omezení zbrojení,
- mezinárodní řízení koloniálních otázek,
- vyklizení a svoboda Ruska,
- vyklizení a znovuoobnovení Belgie,
- vyklizení všech obsazených francouzských území a připojení Alsaska-Lotrinska k Francii,
- úprava italských hranic podle národnostního principu,
- svoboda pro autonomní vývoj národů Rakouska-Uherska,
- vyklizení Rumunska, Srbska a Černé hory, mezinárodní garance pro balkánské státy,
- národnostní autonomie všech netureckých národů na území Osmanské

---

⁵ BĚLINA, P., et al. *Dějiny evropské civilizace II*. 4. vyd. Praha: Nakladatelství Ladislav Horáček, 2002. s. 197. ISBN 80-7185-473-5.

- říše, otevření a mezinárodní garance úžin (Bospor a Dardanely),
- vytvoření nezávislého polského státu se zajištěním volného přístupu k moři na území, jež je obýváno polským obyvatelstvem,
  - založení Společnosti národů.

O těchto zmíněných požadavcích prezident Wilson poprvé hovořil již v lednu 1918. Požadavky se do září 1918 dále upřesňovaly a staly podkladem pro jednání mírové konference ve Versailles.⁶

2.3.1 Mírová konference ve Versailles

Dne 18. ledna 1919 byla vítězi první světové války zahájena mírová konference v zrcadlovém sále ve Versailles. Jednání bylo přítomno sedmdesát zástupců sedmadvaceti vítězných států. Na řízení konference a vyjednávání měla největší vliv tzv. „Velká pětka“ (Francie, Itálie, Japonsko, USA a Velká Británie).

Byla ustavena Společnost národů (dále jen „SN“). Úkolem této nové organizace byla poválečná demilitarizace, udržení mezinárodního míru, prevence před dalšími válečnými konflikty pomocí zásad kolektivní bezpečnosti a diplomatického vyjednávání. Těmito úkoly položila SN základ široké mezinárodní spolupráci.

Důležitým bodem versailleské konference 7. května 1919 bylo rovněž předání mírových podmínek Německu a 28. června 1919 podpis mírové smlouvy.

2.3.2 Společnost národů

Hlavním iniciátorem byl americký demokratický prezident Woodrow Wilson. Zakládajícími zeměmi SN byly vítězné státy Dohody a jejich spojenci. Sídlem SN se stala švýcarská Ženeva a Mezinárodní smírčí soud (dále jen „MSD“) pro sporné případy byl ustaven v nizozemském Haagu. MSD také registroval i všechny smlouvy uzavřené mezi členy SN.

V roce 1920 vstoupil v platnost základní dokument organizace Pakt Společnosti národů, který zavazoval členské země k dodržování pravidel mezinárodní spolupráce, respektování mezinárodního práva a bezpečnosti i dalších závazků, které byly učiněny v rámci SN. Pakt Společnosti národů však nebyl ratifikován Kongresem USA. Spojené

---

⁶ BĚLINA, P., et al. *Dějiny evropské civilizace II*. 4. vyd. Praha: Nakladatelství Ladislav Horáček, 2002. s. 198. ISBN 80-7185-473-5.

státy se tak i přes velký vliv svého prezidenta nikdy nestaly členem. Toto je vnímáno jako velký paradox.⁷

Přes značný vliv Francie a Británie ve SN nebyla organizace schopna důrazně prosadit své cíle. Naprosto neefektivní byla její činnost proti krokům fašistické vlády v Itálii (okupace Etiopie), nacistické v Německu (účast ve španělské občanské válce, uzavření Mnichovské dohody) a militaristické v Japonsku (válka v Číně). Menší členské státy neměly zásadnější vliv na chod a rozhodování organizace, což způsobovalo napětí mezi nimi. SN tak s nástupem druhé světové války v letech 1939-1940 ztratila faktický význam. Proto byla SN v dubnu 1946 formálně rozpuštěna. Vítězné mocnosti druhé světové války se rozhodly pro transformaci některých struktur SN do nově vzniklé Organizace spojených národů (dále jen „OSN“), která přímo navázala na činnost původní SN.⁸

---

⁷ *Společnost národů* [online]. Praha: Wikipedie, 2010. [cit. 10. února 2010]. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Spole%C4%8Dnost_n%C3%A1rod%C5%AF&oldid=4928354>.

⁸ *Společnost národů* [online]. Praha: Wikipedie, 2010. [cit. 10. února 2010]. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Spole%C4%8Dnost_n%C3%A1rod%C5%AF&oldid=4928354>.

3 ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ

3.1 VZNIK OSN

V roce 1945 se v San Francisku sešli zástupci padesáti zemí na Konferenci Spojených národů o mezinárodním uspořádání a vypracovali Chartu OSN, základní dokument mezinárodního práva. Delegáti tehdy rokovali o návrzích vypracovaných zástupci Číny, Sovětského svazu, Spojených států amerických a Velké Británie. Chartu 26. června 1945 podepsalo celkem 50 zemí. Polsko sice nebylo na konferenci zastoupeno a svůj podpis připojilo později, přesto je považováno za jednu z 51 zakládajících členských zemí OSN.

OSN oficiálně vznikla 24. října 1945, kdy byla Charta ratifikována Čínou, Francií, Sovětským svazem, USA, Velkou Británií a většinou ostatních signatářských zemí OSN. Každoročně se proto 24. říjen slaví jako Den Spojených národů. OSN tak nahradila SN, které se přes veškeré úsilí nepodařilo zabránit vypuknutí druhé světové války.⁹

3.2 VÝZNAM OSN

Jedním z hlavních úkolů OSN je udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. Je povinna za tím účelem konat účinná kolektivní opatření, aby se předešlo ohrožení míru a byly potlačeny útočné činy nebo jiná porušení míru. Svých cílů by měla konat ve shodě se zásadami spravedlnosti a mezinárodního práva.

Od svého vzniku již mnohokrát pomohla zabránit tomu, aby spory přerostly ve válečné konflikty, a přesvědčila účastníky nepřátelených stran, aby daly přednost jednacímu stolu před užitím zbraní. Za klíčový předpoklad zachování míru a bezpečnosti ve světě, považuje OSN všestranné odzbrojení, omezení a následné odstranění jaderných, radiologických, chemických a biologických zbraní.¹⁰

I když z faktického hlediska postrádá OSN sílu a moc, nic to nemění na skutečnosti, že se z hlediska politologického jedná o jedinou a nezastupitelnou mezinárodní instituci, jejímž posláním je udržení míru, bezpečnosti, komunikace, kulturní spolupráce mezi národy celého světa. V současnosti tvoří OSN 192 členských států a je schopno působit na téměř jakoukoliv zemi světa, více či méně efektivně. Tuto

⁹ *Fakta a čísla OSN*. 2. vyd. Praha: United Nations House, 2005. s. 3-5. ISBN 80-86348-02-4. [Orig. ISBN 92-1-100936-7, United Nations Publication Sales No. E. 04. I. 7].

¹⁰ *Fakta a čísla OSN*. 2. vyd. Praha: United Nations House, 2005. s. 5-56. ISBN 80-86348-02-4. [Orig. ISBN 92-1-100936-7, United Nations Publication Sales No. E. 04. I. 7].

sílu a moc má především díky podpoře a přímé zainteresovanosti nejsilnějších zemí světa. Bohužel, OSN není výkonnou složkou a stejně jako jiné země, nemá právo přímo narušit celistvost a samostatnost státu či národa jakoukoliv přímou ozbrojenou hrozbou, proto většina jeho rozhodnutí je spíše doporučujícího charakteru.

Činnost organizace není omezena pouze na oblast zajištění míru a bezpečnosti. Od svého vzniku se dále soustřeďuje na oblast technickou, ekonomickou, rozvojovou, sociální, kulturní a environmentální.¹¹

Je problémem, že v tak současném silně integrovaném světě, existuje vedle OSN mnoho dalších, podobně směřovaných aktivit, bilaterálních či vícestranných smluv a paktů, které sdružují různé země světa v různých úrovních spolupráce (především na úrovni vojenské a ekonomické).¹²

3.3 CHARTA OSN

Charta Spojených národů je ustavující dokument světové organizace, která byla přijata 26. června 1945 na Konferenci Spojených národů o mezinárodním uspořádání v San Francisku. V platnost vešla 24. října 1945.

Charta stanovuje práva a povinnosti členských států, stanoví orgány a postupy fungování OSN. Jako mezinárodní smlouva kodifikuje Charta základní principy mezinárodních vztahů, od suverenity a rovnosti mezi státy až po zákaz užití síly při řešení mezinárodních sporů. Závazky podle Charty mají přednost před závazky vyplývajících z jiných mezinárodních smluv.

Vyžaduje zmocnění Rady bezpečnosti OSN pro všechny donucovací akce regionálních organizací.

Statut Mezinárodního soudního dvora (dále jen „MSD“) tvoří integrální součást Charty.

Předmluva Charty OSN, tzv. preambule, vyjadřuje ideály a společné cíle všech států, jejichž vlády se spojily, aby vytvořily OSN.¹³

---

¹¹ WAISOVÁ, Š. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. 3. rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. s. 171-175. ISBN 978-80-7380-177-9.

¹² *OSN (Organizace spojených národů)* [online]. Brno: Magazín Specialista, 2009. [cit. 12. února 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.specialista.info/?q=osn-organizace-spojonych-narodu>>.

¹³ *Fakta a čísla OSN*. 2. vyd. Praha: United Nations House, 2005. s. 3-4. ISBN 80-86348-02-4. [Orig. ISBN 92-1-100936-7, United Nations Publication Sales No. E. 04. I. 7].

3.4 STRUKTURA OSN

Hlavní orgány OSN jsou:

- Valné shromáždění,
- Rada bezpečnosti OSN,
- Mezinárodní soudní dvůr,
- Ekonomická a sociální rada OSN,
- Sekretariát, v jehož čele stojí generální tajemník OSN,
- Poručenská rada.

Celé společenství OSN je však daleko širší, zahrnuje 15 agentur a řadu programů i jiných orgánů.

3.4.1 Valné shromáždění

Valné shromáždění je hlavním jednacím orgánem celé organizace a sestává ze všech 192 členských států. Tvoří ho zástupci všech členských států, z nichž každý má jeden hlas. K přijetí rozhodnutí o důležitých záležitostech, např. o otázkách míru a bezpečnosti, přijetí nových členů nebo rozpočtu, je nutná dvoutřetinová většina hlasů. Při rozhodování o ostatních otázkách rozhoduje prostá většina.¹⁴

3.4.2 Rada bezpečnosti OSN

Dle Charty OSN má Rada bezpečnosti (dále jen „RB“) hlavní zodpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. RB má 15 členů, z toho pět stálých (Čína, Francie, Rusko, USA a Velká Británie) a deset nestálých, které volí Valné shromáždění na dvouleté období).

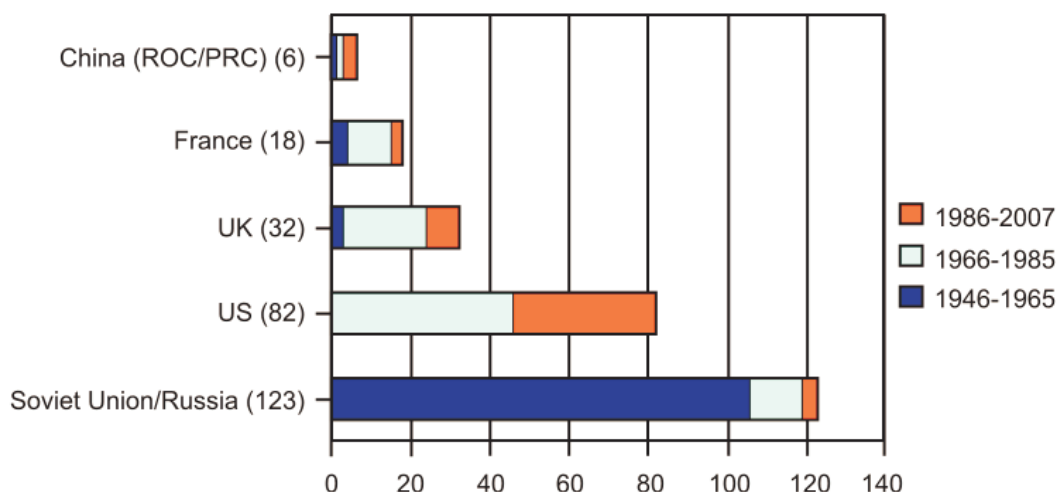
Každý člen RB má jeden hlas. Ke schválení rozhodnutí o procedurálních otázkách je zapotřebí alespoň devíti hlasů z patnácti. Pro rozhodnutí o zásadních otázkách je zapotřebí devíti hlasů, včetně souhlasu všech pěti stálých členů. Jedná se o tzv. pravidlo jednomyslnosti mocností, také označováno jako právo veta. Pokud jeden ze stálých členů nesouhlasí s rozhodnutím, může hlasovat proti a návrh vetovat. Všech pět stálých členů již v minulosti při různých příležitostech právo veta uplatnilo. Pokud

---

¹⁴ *Organizační struktura: Valné shromáždění* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2010. [cit. 12. března 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/system-osn/organizacni-struktura/?i=180>>.

stálý člen nesouhlasí s navrhovaným rozhodnutím či rezolucí, a nechce uplatnit právo veta, může se zdržet hlasování. Rezoluce pak může být přijata ještě získáním potřebných devíti hlasů.

Graf. č. 1: Uplatňování práva veta stálými členy RB¹⁵

Graf zobrazuje celkový počet využití práva veta jednotlivými stálými členy RB v letech 1946-2007. Je patrné, že nejvíce uplatnilo právo veta Rusko/dříve SSSR, a to především v letech 1946-1965. Později se tato tendence spíše snižovala. Celkem ho Rusko uplatnilo 123 krát. USA uplatňovaly právo veta nejvíce v letech 1966-1985 a 1986-2007, celkem 82 krát. Méně vetovala Velká Británie – celkem 32 krát, Francie – celkem 18 krát a nejméně Čína, jen 6 krát.

Podle článku 25 Charty OSN všechny členské státy souhlasí s tím, že budou rozhodnutí RB respektovat a naplňovat. Zatímco ostatní orgány OSN udělují doporučení vládám, RB přijímá rozhodnutí, která jsou na základě Charty OSN pro členské státy závazná.¹⁶

¹⁵ *Rada bezpečnosti OSN: veto* [online]. Wikipedie, 2008. [cit. 9. srpna 2010]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/File:UNSC_veto.svg>.

¹⁶ *Organizační struktura: Rada bezpečnosti* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2010. [cit. 15. března 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/system-osn/organizacni-struktura/?i=183>>.

Tab. č. 1: zastoupení jednotlivých zemí v RB (2010)¹⁷

Stálí členové RB s právem veta	<i>USA, Rusko, Francie, Čína, Velká Británie</i>
<i>Nestálí členové RB (2010)</i>	<i>Bosna a Hercegovina, Rakousko, Turecko, Brazílie, Mexiko, Japonsko, Libanon, Gabon, Nigérie, Uganda</i>

3.4.3 Mezinárodní soudní dvůr

Mezinárodní soudní dvůr (dále jen „MSD“) má sídlo v nizozemském Haagu a je základním soudním orgánem OSN. Jeho úkolem je řešit spory mezi členskými státy, následně předávat OSN a jejím specializovaným organizacím odborné posudky. Status MSD je nedílnou součástí Charty OSN.

MSD je otevřen všem signatářům jeho statutu (tj. všem členským státům OSN). Soudních procesů se mohou účastnit a své spory mohou soudu předkládat pouze státy. MSD se nezabývá případy soukromých osob, právních subjektů ani mezinárodních organizací. Valné shromáždění i RB mohou MSD požádat o posudek k jakékoliv právní otázce. Další orgány OSN a specializované organizace OSN mohou požádat o posudek právních případů, které spadají do jejich činnosti, potřebují k tomu však souhlas Valného shromáždění.¹⁸

3.4.4 Ekonomická a sociální rada OSN

Charta OSN zřizuje Ekonomickou a sociální radu (dále jen „ECOSOC“) jako hlavní orgán pro koordinaci hospodářské a sociální činnosti OSN a specializovaných přidružených organizací systému organizace. Jednáním o mezinárodních ekonomických a sociálních otázkách, a poskytováním strategických doporučení, hraje klíčovou roli při posilování mezinárodní spolupráce, rozvoje a určování priorit pro další činnost.

ECOSOC má 54 členů s tříletým funkčním obdobím. Rozhodnutí jsou přijímána prostou většinou a každý člen disponuje jedním hlasem.¹⁹

¹⁷ *Rada bezpečnosti OSN* [online]. Praha: Wikipedie, 2010. [cit. 30. června 2010]. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Rada_bezpe%C4%8Dnosti_OSN>.

¹⁸ *Organizační struktura: Mezinárodní soudní dvůr* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2010. [cit. 15. března 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/system-osn/organizacni-struktura/?i=189>>.

¹⁹ *Organizační struktura: Ekonomická a sociální rada* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2010. [cit. 15. března 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/system-osn/organizacni-struktura/?i=185>>.

3.4.5 Sekretariát OSN

Sekretariát OSN tvoří úřady a oddělení, která jsou popsány níže. Výkonný úřad generálního tajemníka s týmem poradců zajišťuje celkové administrativní vedení OSN. V současné době (2010) zastává funkci generálního tajemníka Ban Ki-moon. Sekretariát má sídlo v New Yorku a má úřadovny v mnoha dalších částech světa. Dalšími hlavními centry jeho činnosti jsou Ženeva, Vídeň a Nairobi.

Úřad OSN v Ženevě (UNOG) vede generální ředitel Sergej Alexandrovič Ordžonikidze z Ruska. UNOG slouží jako centrum diplomacie a fórum pro otázky odzbrojení a lidských práv.

V čele úřadu OSN ve Vídni (UNOV) stojí generální ředitel Antonio Maria Costa z Itálie. Hlavními činnostmi UNOV jsou problematika mezinárodní kontroly zneužívání drog, mezinárodního obchodního práva a mírového využití vesmírného prostoru.

Úřad OSN v Nairobi (UNON) vede Klaus Töpfer z Německa. UNON se zaměřuje především na problematiku životního prostředí a lidských sídel.²⁰

3.4.6 Poručenská rada

Poručenská rada byla ustavena Chartou OSN v roce 1945, aby dohlížela na správu jedenácti území, která byla zařazena do tzv. poručenské soustavy. Jejím úkolem bylo zajistit přijetí takových opatření, která připraví tato území na samosprávu nebo samostatnost. Podle Charty OSN byla Poručenská rada také pověřena zkoumáním a projednáváním zpráv správcovských států o politickém, hospodářském a sociálním vývoji daného území. Současně se zabývala podněty obyvatel těchto území a prováděla speciální ověřovací mise.

Do roku 1994 dosáhla všechna svěřenecká území samosprávy nebo nezávislosti, ať již jako nezávislé státy či připojením k některému ze sousedních nezávislých států. Posledním svěřeneckým územím bylo území Tichomořských států (Palau), které se ještě v témže roce staly 185. členským státem OSN. Poručenská rada, složená ze stálých členů RB OSN, tak splnila svůj účel a formálně ukončila svou činnost 1. 11. 1994. Byla upravena její procedurální pravidla a Poručenská rada se bude scházet jen v případech, kdy to bude situace vyžadovat.²¹

²⁰ *Organizační struktura: Sekretariát* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2010. [cit. 17. března 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/system-osn/organizacni-struktura/?i=192>>.

²¹ *Organizační struktura: Poručenská rada* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2010. [cit. 20. března 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/system-osn/organizacni-struktura/?i=188>>.

3.5 CÍLE A PRINCIPY OSN

3.5.1 Cíle OSN do roku 2015

V uplynulých 25 letech došlo k zatím největšímu snížení extrémní chudoby ve světě. Oproti tomu jsou stále desítky chudých zemí, které ve stejném období zchudly ještě více. Více než miliarda lidí žije z příjmů nižších než jeden americký dolar na den. Svět nyní disponuje dostatečnými zdroji a technologiemi, díky nimž se právo na rozvoj může stát realitou pro všechny. Přesto každý rok umírají tři miliony lidí na AIDS a jedenáct milionů dětí se nedožije ani pěti let.

Mezi členskými státy panuje všeobecná shoda v tom, jak potřebného rozvoje dosáhnout. Rozvojové cíle se zabývají např. otázkami, jak snížit extrémní chudobu na polovinu nebo zastavit šíření infekčních nemocí jako je AIDS.

Pro nezbytné zajištění trvalé udržitelnosti životního prostředí musí být začleněny principy trvale udržitelného rozvoje do národních politik a programů, aby došlo k ubývání přírodních zdrojů. Toho lze dosáhnout pouze v případě, že všechny státy přehodnotí svůj dosavadní přístup a radikálně urychlí a posílí důležité praktické kroky.²²

Na Summitu tisíciletí se proto všechny členské státy OSN zavázaly do roku 2015 splnit tyto rozvojové cíle:²³

- snížit chudobu a sociální vyloučení,
- snížit dětskou úmrtnost,
- zlepšit zdraví matek,
- boj s HIV/AIDS, malárií a dalšími nemocemi,
- prosazovat rovnost mužů a žen, a poskytovat ženám více možností prosadit se ve společnosti,
- dosáhnout univerzálního primárního vzdělávání,
- zajistit environmentální udržitelnost,
- vybudovat globální partnerství pro rozvoj,
- udržovat mezinárodní mír a bezpečnost.

²² *Rozvojové cíle* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2010. [cit. 29. července 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zaber/?i=205>>.

²³ *Rozvojové cíle tisíciletí: Cíle OSN do roku 2015* [online]. Praha: Wikipedie, 2010. [29. července 2010]. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Organizace_spojen%C3%BDch_n%C3%A1rod%C5%AF#Rozvojov.C3.A9_c.C3.ADle_tis.C3.ADcilet.C3.AD>.

3.6 ROZPOČET OSN

Aby mohla Organizace naplňovat cíle stanovené Chartou OSN, musí členské státy odvádět určitou část svého hrubého národního produktu (Gross National Produkt, dále jen „GNP“) do rozpočtu. Rozpočet OSN vždy na dvouleté období schvaluje Valné shromáždění, které pravidelně hodnotí i každého členu. Rozpočet předkládá generální tajemník a poté ho posuzuje Poradní výbor pro administrativní a rozpočtové otázky. Výbor je tvořen šestnácti odborníky, kteří jsou navrhováni vládami svých zemí a voleni Valným Shromážděním. Práci ve výboru však vykonávají sami za sebe na základě své odbornosti, nikoliv jménem vlád svých zemí.²⁴

Rozpočet zahrnuje náklady na programy OSN pro politické záležitosti, lidská práva a humanitární otázky, mezinárodní právo, mezinárodní spolupráci pro rozvoj, poskytování informací veřejnosti a vnitřní chod OSN. Velkou měrou se na výdajích OSN podílejí peacekeepingové operace, nezanedbatelné jsou též příspěvky na chod soudních tribunálů. Tyto příspěvky jsou však vyměřovány mimo řádný rozpočet OSN.

Hlavním zdrojem rozpočtu jsou příspěvky členských států. Příspěvky jsou stanoveny na základě stupnice, jejímž základním kritériem je platební schopnosti každé země. Stupnice je určena posouzením relativního podílu na celkovém globálním hrubém domácím produktu s ohledem na množství dalších faktorů (příjem na hlavu, zahraniční dluh). Každé tři roky výbor přehodnocuje výši příspěvků s ohledem na nejnovější statistické údaje.

Celková finanční situace OSN je již několik let velmi složitá. Řada členských států neplatí vyměřené příspěvky do rozpočtu včas nebo v plné výši. Příkladem jsou USA, které jsou sice největším přispěvatelem do rozpočtu, ale zároveň i největším dlužníkem. Organizace tuto situaci dokáže prozatím řešit díky dobrovolným příspěvkům některých zemí, dále pak z vlastního Provozního kapitálového fondu (do něhož státy posílají zálohy vyměřených příspěvků) a půjčkám z rozpočtu na mírové operace.²⁵

²⁴ ZRUCKÁ, D. *Vnitřní chod OSN* [online]. Praha: AMO pro Pražský model OSN – XIV. ročník (2008/2009), 2009. [cit. 6. srpna 2010]. Dostupné na WWW: <http://www.amo.cz.uvirt9.active24.cz/soubory/student-summit/model-osn/14-rocnik/GA/XIV_BGR_GA_V.pdf>.

²⁵ *Rozpočet OSN* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2005. [cit. 6. srpna 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/system-osn/o-osn/?i=204>>.

Provozní rozpočet OSN se odhaduje na 4,19 miliard amerických dolarů pro dvouleté období 2008-2009, což představuje navýšení cca 0,5 procenta oproti předchozímu období. Generální tajemník OSN Ban Ki-moon toto rozhodnutí Valného shromáždění přivítal, zároveň však vyjádřil lítost, že schválení rozpočtu poprvé po dvaceti letech nebylo jednohlasné, proti hlasovaly USA. Pořadí největších přispěvatelů do řádného rozpočtu OSN za rok 2009 je patrné z tabulky č. 2.²⁶

Tab. č. 2: Top 10 dárců do rozpočtu OSN, 2009²⁷

Top 10 dárců do rozpočtu OSN, 2009	
Členské státy	Příspěvek (% z rozpočtu OSN)
 Spojené státy	22,00 %
 Japonsko	16,624 %
 Německo	8,577 %
 Spojené království	6,642 %
 Francie	6,301 %
 Itálie	5,079 %
 Kanada	2,977 %
 Španělsko	2,968 %
 Čína	2,667 %
 Mexiko	2,257 %
Ostatní členské státy	23,908 %

Ostatní fondy a programy OSN, např. Dětský fond OSN (UNICEF), Rozvojový program OSN (UNDP) nebo Vysoký komisariát pro uprchlíky (UNHCR) mají samostatný rozpočet. Z větší části jsou financovány prostřednictvím dobrovolných příspěvků vlád i jednotlivců, jako je tomu v případě UNICEF. Vzhledem k tomu, že financování je dobrovolné, mnohé z těchto agentur trpí ekonomickým nedostatkem z důvodu ekonomické recese. V červenci 2009 oznámil Světový potravinový program, že je nucen omezit poskytované služby pro nedostatek finančních prostředků.²⁸

²⁶ *Top 10 donators to the UN budget 2009* [online]. United Nations, 2010. [cit. 6. srpna 2010]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/United_Nations>.

²⁷ *Top 10 donators to the UN budget 2009* [online]. United Nations, 2010. [cit. 6. srpna 2010]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/United_Nations>.

²⁸ *Rozpočet OSN* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2005. [cit. 6. srpna 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/system-osn/o-osn/?i=204>>.

4 REFORMA OSN

4.1 DŮVODY REFORMY OSN

OSN dosáhne v září 2010 již 65 let své existence, v průběhu které prošel svět velkými změnami. Během studené války byla její činnost značně omezena možnostmi veta jedné ze soupeřících mocností, které jej také často využívaly k prosazování vlastních cílů. Vlivem ukončení dekolonizace došlo k nárůstu počtu jejích členů a skončením studené války k novému geopolitickému uspořádání světa.

Následně se začala projevovat globalizace, která s sebou kromě množství nesporných výhod přinesla i nové globální hrozby a problémy, se kterými zakladatelé OSN nemohli počítat: chudobu, infekční nemoci, degradaci životního prostředí, občanské války a vnitrostátní konflikty a s tím související migraci obyvatelstva, proliferaci jaderných, radiologických, chemických a biologických zbraní, terorismus a obávanou organizovanou kriminalitu. Významným problémem se staly vzrůstající rozdíly v ekonomické úrovni vyspělých a rozvojových států.²⁹

Od devadesátých let dvacátého století se začaly objevovat názory, že OSN již nedokáže čelit problémům současného světa, má zastaralý mechanismus řízení, omezené finanční zdroje a je už neakceschopná.

OSN je dnes právem vyčítáno, že např. nedokázala zabránit genocidě ve Rwandě v roce 1994, která si v průběhu 100 dní od dubna do července vyžádala na 800 000 lidských obětí. Ve většině případů jen proto, že patřili k určité etnické skupině (Tutsiů a Hutuů). Tyto skupiny zdůrazňovali nutnost demokratických reforem v zemi.³⁰

V prosinci 1996 vypracoval Útvar pro lekce z praxe (ÚLP) zprávu, která poukazuje na to, že i po rozmístění 400 špatně ozbrojených jednotek tzv. Modrých přileb mohla nadále probíhat genocida, zatímco 2.500 ozbrojených příslušníků mezinárodní jednotky v „Pomocné misi OSN pro Rwandu“ UNAMIR (United Nations Assistance Mission for Rwanda) v čele s velitelem Romeem A. Dallairem zůstalo bez

---

²⁹ *OSN budoucnosti: Jaké reformy potřebuje OSN 60 let po válce* [online]. Praha: Velvyslanectví Spolkové republiky Německo, 2005. [cit. 5. ledna 2010]. Dostupné na WWW: <http://www.german-embassy.cz/EN/POLITIK_PRESSE/vn_rundertisch_cz.pdf>.

³⁰ *Mezinárodní společenství v roce 1994 ve Rwandě selhalo* [online]. Praha: Informační centrum OSN, 2004. [cit. 24. března 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=998>>.

mandátu a prostředků k jejímu zastavení.³¹

O plánování genocidy ve Rwandě skupinami extremistů existovaly již několik měsíců dopředu jasné důkazy, přesto členské státy neudělaly nic, aby tragédii zabránily. Vypuknutí masakru předvídala zpráva Komise OSN pro lidská práva v Ženevě, avšak tato se nedostala do rukou řídicích pracovníků v New Yorku, selhala vnitřní komunikace. RB poté odmítla možnost vojenské řešení krize a některé vlády členských států nechtěly ani připustit, aby se v dokumentech OSN používalo slovo genocida ve spojitosti se zabíjením ve Rwandě. Bylo dokonce staženo přes 1.800 vojáků UNAMIR, když byl zabit premiér Rwandy a 10 příslušníků mírových sil. Masové vyvražďování se tak přímo odehrávalo před zraky mezinárodního společenství.

V květnu 1994 vyšel najevo skutečný rozsah zabíjení, proto RB vydala pokyn k vyslání 5.500 příslušníků sil OSN. Jen málo z nich však dorazilo do země ještě před skončením masakrů. Generální tajemník OSN pověřil nezávislou komisí, aby prošetřila postupy světové organizace. Bývalý švédský premiér Ingvar Carlsson společně s komisí ve své zprávě z 15. prosince 1999 uvedl, že na straně OSN došlo k mnoha pochybením.

„Odpovědnost za to, že se OSN nepodařilo zabránit genocidě ve Rwandě, nese řada aktérů, především generální tajemník OSN, Sekretariát OSN a Rada bezpečnosti, dále UNAMIR a členské státy OSN.“³²

Po roky trvajících bojích, po podpisu mírové dohody a skončení genocidy ve Rwandě mobilizoval celý systém OSN své zdroje, aby pomohl stabilizovat situaci a výrazně přispěl k obnově země. Významným počinem bylo založení Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu (ICTR). Jsou aplikovány nejrůznější humanitární projekty a programy na podporu uprchlíků. Kofi Annan upravil pravidelná setkání vedoucích všech agentur OSN jednou za týden a vedoucí úřadů si vyměňují informace formou telekonferencí.³³

V Bosně a Hercegovině v roce 1995 OSN provedla operace peacekeeping a humanitární pomoc, ale přesto nedokázala zabránit etnickým čistkám.

³¹ BUREŠ, O. *Operace na udržení míru OSN*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. s 78. ISBN 978-80-244-1810-0.

³² *Mezinárodní společenství v roce 1994 ve Rwandě selhalo* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2004. [cit. 24. března 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=998>>.

³³ BUREŠ, O. *Operace na udržení míru*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. s. 71-74. ISBN 978-80-244-1810-0.

V Kosově v roce 1999 paralýza Rady bezpečnosti vedla k vojenské akci NATO bez povolení OSN.

Z výše popsaného se jako velice problematická jeví zejména schopnost OSN rychle zasáhnout v různých konfliktních oblastech světa, neboť i přes politické proklamace o podpoře silám rychlého nasazení pod záštitou OSN činí průměrná doba rozmístění operace na udržení míru OSN přes čtyři měsíce.

Míra schopnosti reagovat na krizové situace je dále podmíněna vůlí vedoucích členských států poskytnout nezbytné zdroje. Kofi Annan dokázal lépe přimět členské státy k akci než jeho předchůdce, avšak Rusko a Čína mají sklon vetovat všechny aktivity OSN, které by se mohly stát precedentem budoucí mezinárodní intervence např. do Čečenska či Tibetu, zatímco USA a Evropské státy se často brání nebezpečným a nákladným operacím.³⁴

K oslabení aktivit a pozice OSN ve světě přispěla jak její finanční krize v osmdesátých letech, tak finanční krize na počátku 21. století, kdy finanční příspěvky do rozpočtu OSN neplatilo včas a v plné výši stále více členských států.

Současným největším formálním přispěvatelem do rozpočtu OSN jsou USA se svými 22 procenty, které představují cca 3 miliardy amerických dolarů, přesto jsou zároveň i největším neplatičem.

Rusko do rozpočtu přispívá částkou jen o něco málo menší. Např. Norsko bylo s více než 150 miliony norských korun sedmým největším přispěvatelem, což představovalo asi 0,68 procenta řádného rozpočtu OSN.

Oproti tomu příspěvky všech členských států EU pokrývají téměř dvě pětiny tohoto rozpočtu. Tím se stává Unie se svými členskými zeměmi největším přispěvatelem rozvojové pomoci vůbec. Její finance jsou tolik potřebné, protože dluh, formálně největšího přispěvatele – USA, v současné době převyšuje 1,6 miliard amerických dolarů.³⁵

Potřebu reformy dokazuje i odhalení korupce v programu Ropa za potraviny, i když vyšetřování týmu bývalého ředitele americké centrální banky Paula Volckera

---

³⁴ *Rwandské doznání* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 1999. [cit. 28. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=598>>.

³⁵ OLŠER, B. *OSN není dokonalá, ale nic lepšího lidstvo zatím nevymyslelo* [online]. Praha: MAFRA, 2010. [cit. 28. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://olser.cz/2250/osn-neni-dokonala-ale-nic-lepsiho-lidstvo-zatim-nevymyslelo%E2%80%A6/>>.

zprostito generálního tajemníka Kofiho Annana všech obvinění z chyb a špatného řízení v souvislosti s tímto programem.³⁶

V podobě v jaké nyní funguje, nestačí OSN plnit úkoly, které jsou na ni kladeny. Vzhledem k množství a charakteru členských států nebude OSN nikdy schopna řešit všechny humanitární krize světa. Kromě financí se jedná o systém rozhodování a řízení.

„Vždy jsem činil vše, co je v mých silách, abych napravil její nedokonalosti, zlepšil ji a posílil. O důležitosti tohoto úkolu jsem přesvědčen, protože silná světová organizace je pro lidstvo nezbytná.“³⁷

Kofi Annan 10 let vyzýval členské státy k zásadní přeměně, neboť reforma není věcí samotné organizace, ale je především v rukách vlád. Ty se ovšem i přes deklarovanou ochotu ve skutečnosti příliš nesnaží posílit její akceschopnost. K tomu, aby byla OSN schopná optimálně naplňovat ideály svých tvůrců a očekávání, které do ní vkládá celý svět v 21. století, je zapotřebí značného úsilí a ochoty členských států.³⁸

Návrhy reformy se staly součástí téměř každého zasedání Valného shromáždění OSN. O tom, že jejich realizace není v praxi jednoduchá, jistě vypovídá fakt, že i po téměř dvaceti letech reformního úsilí má OSN ještě velkou část stále před sebou. Členské státy se sice shodnou na nutnosti reformy, ale chybí jim společná vůle dosáhnout konsensu. Rozdělují je zcela odlišné představy o podobě samotné reformy i jejich vlastní národní zájmy.

„OSN je organizací z dvacátého století, která čelí výzvám století jednadvacátého. Je institucí s významnými úspěchy, ale také s velkými neúspěchy, organizací, která zrcadlí nejen naděje celého světa, ale i jeho nerovnosti a neshody. A v neposlední řadě – což je nejdůležitější – je organizací, která prodělala změnu, je však nezbytné, aby se změnila ještě víc.“

³⁶ Ropa za potraviny: Annan očištěn [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze. UN Bulletin, 4/2005. [cit. 26. března 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/casopis/soubory/unbulletin-04-05.pdf>>.

³⁷ ANNAN, K. Proč svět potřebuje Spojené národy [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze. UN Bulletin, 3/2005. [cit. 26. března 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/casopis/soubory/unbulletin-03-05.pdf>>.

³⁸ ZAVIČÁKOVÁ, L. Komise OSN pro budování míru - byla skutečně krokem k reformě OSN [online]. Brno: Obrana a strategie, 2007. [cit. 20. července 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.defenceandstrategy.eu/cs/aktualni-cislo-1-2008/clanky/komise-osn-pro-budovani-miru-byla-skutecne-krokem-k-reforme-osn.html>>.

Takto popsal OSN v roce 2006 jeden z kandidátů na generálního tajemníka OSN Shashi Tharoor, zástupce generálního tajemníka OSN pro komunikaci a informace.³⁹

4.2 AGENDA PRO MÍR

Po skončení studené války se jako první ujal reformy OSN její generální tajemník Butrus Butrus Ghálí. „*Původní slib organizace nebylo kvůli nepřátelskému období studené války možné splnit. Summit v lednu 1992 proto nanovo deklaroval svůj závazek na nejvyšší politické úrovni naplnit cíle a principy Charty.*“⁴⁰

V roce 1992 předložil Valnému shromáždění zprávu „Agenda pro mír – preventivní diplomacie, peacemaking a peacekeeping“ (An Agenda for Peace: Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peacekeeping), ve které definoval základní cíle OSN v nové mezinárodní situaci:

- identifikovat v co nejranějším stadiu situace, které by mohly vyvolat konflikt a snažit se pomocí diplomacie odstranit zdroje nebezpečí před tím, než dojde k násilí,
- tam, kde vypukne konflikt, zapojit se do operací peacekeeping ve snaze vyřešit otázky, které vedly ke konfliktu,
- pomocí operací peacekeeping usilovat o zachování míru, i když křehkého tam, kde byly zastavené boje a pomáhat při implementaci dosažených dohod,
- být připravený pomáhat v operacích peacebuilding v jejích různých formách: obnovení institucí a infrastruktury ve státech postižených občanskými válkami a konflikty a budovat vzájemně výhodné mírové závazky mezi národy, které byly dříve ve válečném stavu,
- zaměřit se v co nejširším kontextu na nejhlubší příčiny konfliktů: ekonomickou beznaděj, sociální nespravedlnost a politický útlak.⁴¹

Zavedeny a definovány byly čtyři základní pojmy: preventivní diplomacie, peacemaking, peacekeeping a peacebuilding.

³⁹ *Co Spojené národy potřebují* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2006. [cit. 4. dubna 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1178>>.

⁴⁰ GHALI, B. B. *An Agenda for Peace: Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peacekeeping* [online]. United Nations, 1992. [cit. 20. dubna 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/Docs/SG/agpeace.html>>.

⁴¹ GHALI, B. B. *An Agenda for Peace: Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peacekeeping* [online]. United Nations, 1992. [cit. 22. dubna 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/Docs/SG/agpeace.html>>.

Preventivní diplomacie byla označena jako činnost zaměřená na předcházení neshod mezi stranami, na zabránění eskalací existujících neshod do otevřených konfliktů a na zabránění šíření těchto konfliktů, když k nim dojde.

Může být uskutečňována generálním tajemníkem osobně nebo prostřednictvím vedoucích pracovníků Sekretariátu a speciálních agentur, Bezpečnostní radou nebo Valným shromážděním i regionálními organizacemi ve spolupráci s OSN.

Vyžaduje opatření na vytváření důvěry: například výměnu informací, společná vojenská cvičení, regionální centra pro snižování rizik. Dále důvěryhodný systém včasného varování zajišťující získávání informací o možných ekologických hrozbách, rizicích jaderné havárie, přírodních katastrofách, masových přesunech obyvatelstva, hrozbě hladomoru a šíření nemocí.

Preventivní diplomacii doplňuje preventivní rozmístění mírových sil v místě hrozícího konfliktu a vytvoření demilitarizovaného pásma.

Peacemaking je činnost zaměřená na přivedení zneprátelených stran k dohodě především pomocí mírových prostředků, které jsou předpokládány v kapitole VI. Charty OSN nazvané „Pokojné řešení sporů“. Mediaci a vyjednávání může provádět jednotlivec určený Radou bezpečnosti, Valné shromážděním nebo generální tajemník.

Ghálí navrhl takový mechanismus, díky kterému by OSN byla schopná rychle použít zdroje ze svých jednotlivých programů a fondů například pro utečence. Pokud peacemaking vyžaduje zavedení sankcí podle článku 41 Charty, je důležité, aby státy se specifickými ekonomickými problémy měly nejen právo požádat Radu bezpečnosti o konzultace o těchto problémech, jak to ukládá článek 50, ale aby se jimi Rada také zabírala. Butrus Butrus Ghálí se zasazoval i o vytvoření speciálních vojenských jednotek, které by byly Radě bezpečnosti k dispozici, tak jak to předpokládala Charta OSN ve článku 43.

Peacekeeping znamená přítomnost sil OSN s využitím multinárodních ozbrojených vojenských sil, policie a civilistů k obnovení a udržení celosvětového míru. Jde o prevenci, zadržování, umírnění a ukončení nepřátelských akcí mezi, anebo uvnitř států skrze mezinárodně organizovanou a vedenou mírovou intervencí třetí strany.

Zahrnuje vojenský, policejní, humanitární a civilní personál, a to vždy se souhlasem všech zainteresovaných stran. Samotné operace sice zahrnují vojenský

personál, avšak bez vynucovacích pravomocí.⁴²

Peacekeeping je technikou pro rozšiřování možností jak pro prevenci konfliktů, tak pro vytváření míru a pomoc stabilizovat mnohé oblasti napětí po celém světě.

Pro úspěšnost operací peacemaking a peacekeeping je potřeba vyvinout velké úsilí k identifikaci a podpoře struktur, které budou schopné konsolidovat mír a znovu si získat důvěru lidí. K tomuto slouží poválečné **operace peacebuilding**, ke kterým samozřejmě patří i budování nevládních organizací (včetně náboženských institucí).

Kromě dohod o ukončení války je často nutné zabezpečit odzbrojení dříve válčících stran a nastolení pořádku, repatriaci utečenců, poradenství a školení pro bezpečnostní personál, monitorování a podpora organizace voleb, ochranu lidských práv, reformu nebo posílení vládních institucí a zákona i podporu politické participace obyvatele.

4.3 OBNOVA SPOJENÝCH NÁRODŮ: PROGRAM REFORMY

V červenci roku 1997 byl vedením OSN v čele s Kofi Annanem vypracován dokument „Obnova Spojených národů: Program reformy“ (Renewing the United Nations: A programme for Reform). Jedná se o reformu komplexního charakteru usilující o celkovou transformaci OSN zaměřenou na její organizační strukturu i její aktivity. V tomto směru navazuje na reformní návrhy z období studené války a let 1990-1996, dále na reformní opatření realizovaná generálním tajemníkem Butrusem Butrusem Ghálím a Valným shromážděním.

Jejím cílem se stalo úsilí o vyrovnání se s dlouhodobě neřešenými problémy (např. nereprezentativní složení RB), o přizpůsobení OSN mezinárodnímu prostředí na začátku 21. století a zvýšení připravenosti čelit výzvám procesu globalizace, zlepšení fungování OSN a zohlednění požadavků a představ jednotlivých členských států.

Některá z reformních opatření navržená Kofi Annanem a schválená Valným shromážděním v rezolucích 52/12 A a 52/12 B:⁴³

- zřízení Oddělení OSN pro hospodářské a sociální otázky, sjednocující práci Sekretariátu v těchto oblastech,

⁴² BUREŠ, O. *Operace OSN na udržení míru*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. s. 17. ISBN 978-80-244-1810-0.

⁴³ *Generální tajemník vytýčil linii dlouho očekávané revitalizace OSN* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 1998. [cit. 24. dubna 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=551>>.

- zahrnutí programů pro boj proti zločinnosti, obchodu a drogami, praní špinavých peněz a terorismu do působnosti Úřadu OSN pro kontrolu drog a prevenci zločinnosti,
- zahrnutí programů v oblasti lidských práv do působnosti jednoho úřadu vedeného Vysokým komisařem pro lidská práva,
- restrukturalizace aparátu Sekretariátu OSN pro koordinaci humanitární pomoci,
- sloučení rozvojových fondů a programů OSN do Rozvojové skupiny OSN,
- zřízení Oddělení OSN pro otázky odzbrojení,
- snížení administrativních nákladů během následujících čtyř let nejméně o 200 milionů dolarů,
- racionalizace pracovních postupů za využití informačních technologií,
- rozvoj kontaktů a spolupráce s občanskou společností, s podnikatelskou sférou, odborovými sdruženími i nevládními organizacemi,
- zřízení funkce náměstka generálního tajemníka, který bude pomáhat řídit činnost Sekretariátu,
- vytvoření Úřadu pro financování rozvoje,
- navržení nového systému víceletého financování aktivit rozvojové spolupráce,
- navržení změn v organizaci a pracovních postupech Hospodářské a sociální rady,
- sjednocování úřadů OSN v jednotlivých zemích do jednoho tzv. Domu Spojených národů.

4.4 DEKLARACE TISÍCILETÍ

V březnu 2000 Kofi Annan vydal „Zprávu tisíciletí“ (Millennium Report), s názvem „My, lid Spojených národů: OSN ve 21. století“ (We the Peoples: The role of the United Nations in the 21st century), ve které se zaměřil na výzvy, kterým národy světa musí čelit a navrhl řadu specifických cílů a iniciativ, kterými by se členské státy měly zabývat na Miléniovém summitu. Uvedl šest společných hodnot, které odrážejí ducha Charty a které mají zvláštní význam pro nové století: svoboda, rovnost a solidarita, tolerance, nenásilí, respekt k životnímu prostředí a sdílená odpovědnost.

Nové iniciativy nastíněné ve zprávě:

- dobrovolné jednotky UN Information Technology Service (Servis OSN v oblasti

informačních technologií) zajišťující školení o práci s internetem a informačními technologiemi v rozvojových zemích,

- Health InterNetwork, informační síť s cílem zřídit 10 000 on-line internetových stránek pro nemocnice v rozvojových zemích, umožňující přístup k nejnovějším informacím v medicíně,
- iniciativa pro poskytování pomoci postiženým oblastem „First on the Ground“, poskytující humanitárním pracovníkům mobilní a satelitní telefony a krátkovlnné vysílačky v oblastech postižených přírodními katastrofami,
- Global Policy Network, celosvětová síť pro řešení problému nezaměstnanosti mládeže.

Rozvojový plán se zabývá otázkami chudoby, přístupu k nezávadné vodě, dostupností vzdělání, šíření HIV/AIDS, problémy chudinských čtvrtí velkoměst a přístupu k internetu. Rozvinuté země vybídl k poskytnutí volného přístupu na své trhy pro zboží vyprodukované v nejzaostalejších zemích a k odpouštění dluhů vysoce zadluženým chudým zemím. V bezpečnostním programu se zaměřil na respektování mezinárodního práva, posílení schopnosti OSN organizovat mírové operace, snížení dopadu sankcí na nevinné obyvatelstvo, potlačení nezákonného obchodu s malými zbraněmi, podporu regionálních odzbrojovacích opatření, organizování programů „zbraně za potraviny“ a odstranění jaderné hrozby. Program pro životní prostředí zahrnuje především problematiku klimatických změn a ochrany životního prostředí, řešení nedostatku vody a ochrany půdy.

V oblasti obnovy Spojených národů vyzval nejvyšší představitele států a vlád k provedení reformy Rady bezpečnosti, k zajištění zdrojů potřebných k výkonu mandátů OSN a zabezpečení jejich optimálního využívání Sekretariátem a k zajištění podílu na práci OSN nevládními organizacemi a dalšími nestátními aktéry.⁴⁴

Myšlenku zpřístupnit prospěch z globalizace širokým vrstvám obyvatelstva realizoval Kofi Annan v projektu Global Compact, jehož cílem bylo zapojit podnikatelské subjekty a občanskou společnost do různých projektů s OSN, které mají přispět k plnění cílů především v oblasti omezení chudoby v rozvojových státech.

---

⁴⁴ *Millennium Report generálního tajemníka OSN* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2000. [cit. 27. dubna 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=715>>.

Na tuto zprávu reagoval Summit tisíciletí (Millennium summit), který se konal v roce 2000 v New Yorku a na kterém se sešlo 147 hlav států a vlád a 191 států, a stal se tak přelomovou událostí celého světa.

Při této příležitosti byla schválena „Deklarace tisíciletí“ (Millennium Declaration), která stvrdila základní hodnoty a principy navržené Kofi Annanem a která stanovila „Rozvojové cíle tisíciletí“ (Millennium Development Goals). Bylo stanoveno 8 konkrétních cílů vytyčených mezinárodním týmem v čele se světově uznávaným ekonomem Jeffrey Sachsem, k jejichž splnění do roku 2015 se zavázaly všechny zúčastněné státy:

- odstranit extrémní chudobu a hlad: zredukovat na polovinu počet lidí žijících z méně než jednoho dolaru na den a počet lidí, kteří trpí hladem,
- dosáhnout základního vzdělání: zabezpečit, aby všechny děti, chlapeci i dívky, ukončily celé základní vzdělání,
- prosazovat rovnost pohlaví a posílit roli žen: odstranit rozdíly v přístupu chlapců a dívek k základnímu a střednímu vzdělání do roku 2005 a do roku 2015 dosáhnout téhož na všech úrovních vzdělání,
- snížit dětskou úmrtnost: snížit o dvě třetiny úmrtnost dětí do pěti let,
- zlepšit zdraví matek: snížit úmrtnost matek o tři čtvrtiny, dosáhnout univerzálního přístupu k reprodukčnímu zdraví,
- zastavit a zvrátit šíření HIV/AIDS, malárie a dalších nejrozšířenějších chorob a dosáhnout do roku 2010 všeobecného přístupu k léčbě HIV/AIDS,
- zajistit udržitelnost životního prostředí: začlenit principy trvale udržitelného rozvoje do národních politik a programů, zvrátit ztrátu přírodních zdrojů, snížit ztráty biologické rozmanitosti, snížit o polovinu počet lidí bez přístupu k nezávadné pitné vodě a základní hygieně, výrazně zlepšit životní podmínky nejméně 100 miliónu lidí žijících ve slumech do roku 2020 podle navrhované iniciativy „Města bez slumů“,
- globální partnerství pro rozvoj: rozvíjet stabilní spolupráci se soukromým sektorem a občanskými organizacemi, budovat světové partnerství mezi chudými a bohatými státy založené na otevřených trzích, odpuštění dluhů a adresné finanční pomoci, ve spolupráci s rozvojovými zeměmi vytvořit solidní pracovní příležitosti pro mladé, podněcovat farmaceutický průmysl k zajištění fyzické i finanční dostupnosti základních léků pro obyvatele rozvojových zemí.

V rámci dlouhodobého a systematického boje proti tzv. měkkým hrozbám,⁴⁵ často dlouhodobě zanedbávaných a ohrožujících bezpečnost států či celých regionů, byly zdůrazněny čtyři hodnoty celosvětového významu:

- osvobození člověka od nouze (freedom from want), neboť kombinace extrémní chudoby s extrémní nerovností mezi zeměmi se současným nárůstem světové populace v nejchudších zemích vede k častým konfliktům,
- osvobození člověka od strachu (freedom from fear), především zabezpečení fyzické ochrany lidí před hrozbami smrtících konfliktů s využitím prevence, posilování mírových operací, uvalování cílených sankcí a kontroly zbraní,
- lidská práva a rovnost pro všechny,
- sociální standard spočívající v dostupnosti lékařské péče, vzdělání a životě ve zdravém prostředí.

4.5 BEZPEČNĚJŠÍ SVĚT: NAŠE SPOLEČNÁ ODPOVĚDNOST

V prosinci 2004 byla zveřejněna zpráva 16 členného týmu na vysoké úrovni, který se skládal z významných politiků a expertů ze všech koutů planety (např. Robert Badinter z Francie, Brent Scowcroft z USA, Jevgenij Primakov z Ruska, Sadako Ogata z Japonska či Gro Harlem Brundtland z Norska)⁴⁶ a kterému předsedal bývalý thajský premiér Anand Panyarachun s názvem „Bezpečnější svět: Naše společná odpovědnost“ (A more secure World: Our shared responsibility, Report of the High-level Panel on Threats, Challenges and Change).

Obsahuje 101 doporučení a návrhů jak zajistit společnou reakci na globální hrozby 21. století, neboť žádný stát nemůže svou bezpečnost zajistit sám bez mezinárodní spolupráce a v dnešním propojeném světě je hrozba jednomu hrozbou všem ostatním.

Díky globalizaci může být kdokoli z miliónů cestujících nechtěným přenašečem smrtelných onemocnění, závažný teroristický útok kdekoli ve světě má okamžité a zničující důsledky v rozvojových zemích a na světovou ekonomiku, zhroucení jakéhokoliv státu či jeho ekonomiky vážným způsobem oslabuje schopnost všech ostatních čelit hrozbám jako je terorismus nebo organizovaný zločin.

---

⁴⁵ EICHLER, J. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany ČR – Agentura vojenských informací a služeb, 2006. s. 227. ISBN 80-7278-326-2.

⁴⁶ EICHLER, J. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany ČR – Agentura vojenských informací a služeb, 2006. s. 228. ISBN 80-7278-326-2.

Bezpečnostní hrozby byly rozděleny do 6 kategorií:⁴⁷

- války mezi státy,
- konflikty uvnitř států: občanské války, potlačování lidských práv, genocida,
- chudoba, infekční choroby a ničení životních prostředí,
- jaderné, radiologické, chemické a biologické zbraně,
- terorismus,
- mezinárodní organizovaný zločin.

Kolektivní systém bezpečnosti musí brát všechny tyto hrozby vážně a reagovat na ně, i když ohrožení států těmito hrozbami není stejné. OSN nereagovala vždy na různé problémy rovnocenně, což se projevilo například v rychlosti nasazování mírových jednotek v Africe a v Evropě.

Za základ schopnosti světa vypořádat se s bezpečnostními hrozbami je považována prevence. Pokud není úspěšná, musí být některé hrozby potlačeny za použití síly na základě rámce daného Chartou OSN. Vojenská síla může být použita jen v krajním případě. Státy mají nezpochybnitelné právo na sebeobranu podle specifikace článku 51 Charty OSN, mají povinnost chránit civilisty v konfliktech, a pokud toho nejsou schopny, musí zasáhnout OSN prostřednictvím humanitární pomoci, monitorovacích mechanismů a diplomatického tlaku. Důležitá je i povinnost OSN pomoci státům s obnovou po ukončení konfliktu.

Při posuzování bezpečnostních hrozeb, kterým čelí, bylo státům doporučeno obrátit se na RB a předložit jasné argumenty. Na jejich základě by mohlo být vydáno oprávnění k provedení vojenské akce ať už preemptivní, tj. proti naléhavé a blízké hrozbě, či akce preventivní. RB má právo jednat preventivně, ale činit tak má pouze výjimečně.

Pro posuzování bezpečnostních hrozeb bylo uvedeno pět základních kritérií:⁴⁸

- závažnost hrozby: vždy je třeba posuzovat, do jaké míry je ohrožena bezpečnost státu nebo lidí,

---

⁴⁷ *Report of the High-level Panel on Threats, Challenges and Change. A more secure World: Our shared responsibility* [online]. United Nations, 2004. [cit. 28. dubna 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/secureworld/report2.pdf>>.

⁴⁸ EICHLER, J. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany ČR – Agentura vojenských informací a služeb, 2006. s. 228. ISBN 80-7278-326-2.

- smysl vojenské akce: vždy je třeba zvážit, zda je cílem zastavit nebo odvrátit hrozbu,
- nejzazší řešení: zásah by měl být proveden až po vyčerpání všech nevojenských možností,
- přiměřenost prostředků: každá vojenská akce by měla být omezena na nezbytné minimum z hlediska rozsahu, trvání a intenzity,
- zvažování důsledků: vždy by se mělo přemýšlet, jestli vojenský zásah účinně a dlouhodobě odvrátí hrozbu, která byla jeho důvodem.

Aby byla OSN schopná čelit výzvám 21. století, musí revitalizovat a reformovat své instituce, především Valné shromáždění, Ekonomickou a sociální radu, Komisi pro lidská práva a Radu bezpečnosti. Navrženo bylo zřízení nové instituce – Komise pro budování míru, která by měla úzce spolupracovat s regionálními organizacemi a mezinárodními finančními institucemi. Zdůrazněna byla i nutnost posílit úlohu generálního tajemníka v otázkách míru a bezpečnosti posílením jeho pravomocí v řízení Sekretariátu, silnější podporou jeho vyjednávací role a vytvořením funkce náměstka generálního tajemníka pro otázky míru a bezpečnosti.⁴⁹

„Teroristická je každá akce, která má způsobit smrt nebo vážné fyzické poškození civilistů nebo nebojujících a klade si za cíl zastrašit obyvatelstvo nebo donutit vládu či mezinárodní organizaci, aby udělala nebo naopak zastavila určitou akci.“⁵⁰
Panel vyzval k přijetí této definice terorismu.

Na závěrečném zasedání Mezinárodního summitu o demokracii, terorismu a bezpečnosti v Madridu v březnu 2005 opět vyzval Kofi Annan všechny státy k přijetí této definice a ke spojení se v boji proti terorismu. Zdůraznil potřebu jednotného chápání tohoto nebezpečí, vyzval členské státy k dokončení mezinárodní úmluvy stavící mimo zákon všechny formy terorismu a představil strategii OSN v celosvětovém boji

⁴⁹ *Report of the High-level Panel on Threats: Challenges and Change. A more secure world: Our shared responsibility* [online]. United Nations, 2004. [cit. 12. května 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/secureworld/report2.pdf>>.

⁵⁰ *Report of the High-level Panel on Threats: Challenges and Change. A more secure world: Our shared responsibility* [online]. United Nations, 2004. [cit. 13. května 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/secureworld/report2.pdf>>.

proti terorismu, založenou na pěti základních pilířích.⁵¹

- odrazovat nespokojené skupiny od využívání terorismu k dosažení svých cílů a od jeho podpory,
- zabránit teroristům v přístupu k finančním prostředkům umožňujícím provést útoky,
- odstrašovat státy od podpory terorismu,
- rozvíjet kapacity států pro prevenci terorismu,
- bránit lidská práva v boji proti terorismu.

4.6 VE VĚTŠÍ SVOBODĚ: ROVNOST, BEZPEČNOST A LIDSKÁ PRÁVA PRO VŠECHNY

Pro schopnost OSN naplnit do roku 2015 závazky plynoucí z rozvojových cílů stanovených v Deklaraci tisíciletí navrhl v roce 2005 generální tajemník Kofi Annan konkrétní opatření v dokumentu: „Ve větší svobodě: Rovnost, bezpečnost a lidská práva pro všechny“ (In Larger Freedom: Towards Security, Development and Human Rights for All). Zdůraznil, že:

„Je v zájmu celého světa prosazovat otázky bezpečnosti, rozvoje a lidských práv najednou, protože jinak neuspěje žádná z nich. Lidstvo nemůže dosáhnout bezpečnosti bez rozvoje, ani rozvoje bez bezpečnosti a nebude se těšit ani jednomu bez respektování lidských práv.“⁵²

Předpokladem ke splnění rozvojových cílů jsou silné a schopné státy, efektivní spolupráce s občanskou společností a soukromým sektorem i efektivní regionální a celosvětové mezivládní instituce schopné koordinovat kolektivní akce.

K prioritám v oblasti zbavení chudoby patří přijetí a postupná realizace národních strategií všech rozvojových zemí, které musí brát v úvahu sedm klíčových oblastí: rovnost pohlaví, ochranu životního prostředí, rozvoj venkova, rozvoj měst, rozvoj systémů zdravotní péče, vzdělání a vědu, technologie a inovace. Vyspělé země

⁵¹ Annan v Madridu představil strategii OSN [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2005. [cit. 15. května 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1039>>.

⁵² ANNAN, K. In Larger Freedom: Towards Development, Security and Human Rights for All [online]. United Nations, 2005. [cit. 20. května 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/largerfreedom/executivesummary.pdf>>.

musí nejpozději do roku 2015 navýšit svou rozvojovou pomoc na úroveň 0,7 procenta HDP, přičemž v roce 2009 by tato úroveň měla činit minimálně 0,5 procenta. V oblasti obchodu je stanoveno otevření trhů pro dovozy z nejméně rozvinutých zemí, zbavené celních bariér a kvót. Zmírnění ekonomických a sociálních propastí mezi regiony je nutností. Výše dluhů rozvojových zemí musí být přehodnoceny a stanoveny takové úrovně, které umožní nejchudším státům dosáhnout cílů tisíciletí do roku 2015, aniž by došlo k navýšení stávajících dluhů.

Další praktické kroky je nutné učinit v oblasti udržitelnosti životního prostředí, posílení boje proti infekčním nemocem, budování systémů včasného varování před přírodními katastrofami, rozvoje vědy, regionálních struktur a institucí a v oblasti migrace.

K zajištění kolektivní bezpečnosti je třeba realizovat několik klíčových kroků, především v oblasti prevence terorismu, odzbrojení a nešíření jaderných, chemických a biologických zbraní, snížení rizika válek a užití síly. Pro pomoc v období po ukončení konfliktu je navrženo vytvoření mezivládní Komise pro budování míru (Peacebuilding Commission) a podpůrný úřad pro budování míru (Peacebuilding Support Office) v rámci Sekretariátu OSN.

Je důležité, aby RB přijala rezoluci, která vytvoří základ principů pro použití vojenské síly a zavázat se k jejímu naplňování. Mezi další priority patří efektivní spolupráce při potírání organizovaného zločinu, prevence nezákonného obchodování s malými a lehkými zbraněmi a úplný zákaz nášlapných min.

Z výše uvedeného je tedy naprosto nezbytné, aby OSN přijala odpovědnost za ochranu proti genocidě, etnickým čistkám a zločinům proti lidskosti. Všechny úmluvy o ochraně civilistů musí být ratifikovány a naplňovány, posílena musí být spolupráce s Mezinárodním trestním soudem (dále jen „MTS“) a posílen musí být Mezinárodní soudní dvůr (dále jen „MSD“) i schopnost Sekretariátu pomáhat zemím při znovunastolení práva v postkonfliktních situacích. Po stránce finančního i personálního zabezpečení je třeba posílit Úřad vysokého komisaře pro lidská práva a v rámci OSN je nutné zřídit Fond pro demokracii, který bude poskytovat pomoc zemím zakládajícím nebo posilujícím demokratický systém.

Posílení OSN vyžaduje reformu vnitřních struktur. Valné shromáždění potřebuje zjednodušení programu jednání a především zrychlení rozhodovacího procesu, mělo by se zaměřit na zásadní otázky a úzce spolupracovat s občanským sektorem. Složení Rady bezpečnosti musí odpovídat současnému světovému mocenskému rozložení sil.

Tehdejší generální tajemník Kofi Annan podporuje reformní návrhy nezávislého panelu a vyzývá členské státy k jednání o nich a k rozhodnutí o novém modelu Rady bezpečnosti. Funkční reforma je potřebná i u Rady ECOSOC k zajištění efektivního naplňování rozvojové agendy OSN. Navržena je také reforma Komise pro lidská práva, která by měla být nahrazena novým, menším a akceschopnějším orgánem, Radou pro lidská práva. Její členy by volilo přímo Valné shromáždění dvoutřetinovou většinou přítomných hlasů. Nový mechanismus rozhodování je navržen pro reorganizaci Sekretariátu.

Světový summit konaný v září 2005 v newyorském sídle OSN přinesl dohody na přijetí opatření k řešení různých globálních problémů. V oblasti rozvojové spolupráce především jednoznačný závazek všech států dosáhnout Rozvojových cílů tisíciletí do roku 2015, navýšení pomoci k potírání chudoby o 50 miliard amerických dolarů ročně do roku 2010, závazek všech rozvojových států přijmout do roku 2006 národní plány k dosažení rozvojových cílů.

Došlo k prvnímu jasnému a naprostému světovému odsouzení terorismu ve všech jeho formách a projevech, páchaném kýmkoliv, kdekoliv a za jakýmkoliv účelem. Byla vyjádřena shoda o potřebě vytvoření strategie boje proti terorismu k posílení OSN a oslabení teroristů a podpora brzkého nabytí účinnosti Konvence o nukleárním terorismu, dále shoda v posílení role Rady bezpečnosti jako zprostředkovatele smíru, rozhodnuto bylo i o ustavení Komise pro budování míru. Došlo k přijetí společné odpovědnosti všech členských států OSN za ochranu obyvatel proti genocidě, válečným zločinům, etnickým čistkám a zločinům proti lidskosti, vyslovena byla shoda v ustavení Rady OSN pro lidská práva.

V oblasti reformy managementu bylo schváleno zavedení Úřadu vnitřního dohledu, ustavení nezávislé dohlížecí poradní komise a nového etického úřadu. K modernizaci OSN by mělo dojít přezkoumáním všech nařízení starších pěti let, revizí rozpočtových pravidel a personálních předpisů.

Zdůrazněna byla potřeba trvalé reformy Sekretariátu – jejích pravidel, struktury i systému pro zodpovědnější využívání prostředků členských států.

Mezi konkrétní návrhy patří:⁵³

- zajistit cílené a rychlejší přijímání nových zaměstnanců včetně misijních,
- redefinovat roli náměstka generálního tajemníka pro převzetí zodpovědnosti za management a celkové vedení činnosti sekretariátu,
- vytvořit pozici asistenta generálního tajemníka pro dohled nad vytvářením a realizací efektivních informačních a komunikačních technologií,
- zvážit možnosti přesunu některých služeb vykonávaných Sekretariátem na cenově příznivější místa nebo nákup služeb mimo OSN,
- zjednodušení rozpočtové soustavy,
- vytvoření nových pravidel pro spolupráci sekretariátu a Valného shromáždění v otázkách managementu a rozpočtu,
- zajistit efektivní restrukturalizaci personálního obsazení.

Po deseti letech v čele světové organizace Kofi Annan v roce 2006 při svém ohlédnutí za svou prací vyjmenoval, čeho bylo na mezinárodní úrovni za toto období dosaženo a kde naopak zbývá ještě mnohé vykonat. Určitý pokrok byl učiněn ve společném úsilí o rozvoj, bezpečnost a lidská práva ve světě:⁵⁴

- mezinárodní pomoc a odpouštění dluhů se zvýšilo a světová ekonomika je o něco spravedlivější,
- svět konečně začíná účinně reagovat na epidemii HIV/AIDS,
- ve světě je nyní méně konfliktů mezi státy a řada občanských válek byla ukončena,
- roste počet zvolených vlád, které jsou svým voličům zároveň odpovědné,
- všechny státy minimálně slovy uznaly svou odpovědnost za ochranu lidí před genocidou, válečnými zločiny, etnickými čistkami a zločiny proti lidskosti.

Mnoho ale stále zůstává nedořešeno:

- propast mezi bohatými a chudými se nadále zvětšuje,
- jen malý počet zemí směřuje ke splnění všech osmi rozvojových cílů tisíciletí do

---

⁵³ *Zpráva generálního tajemníka o reformě Sekretariátu OSN* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2006. [cit. 22. května 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1126>>.

⁵⁴ *Poselství generálního tajemníka ke Dni OSN* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2006. [cit. 25. května 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1192>>.

roku 2015,

- příliš mnoho lidí je nadále vystaveno krutostem, represím a konfliktům brutálně zasahujícím civilní obyvatelstvo,
- okamžitou pozornost celého světa vyžaduje problematika nešíření jaderných zbraní,
- terorismus a reakce na něj jsou zdrojem strachu a nedůvěry.

V reformách OSN se zavázal nadále pokračovat i nový generální tajemník OSN Ban Ki-moon, který se ujal úřadu 1. ledna 2007.

„Nesmíme zapomínat, že reformu nepotřebujeme, abychom se někomu zavděčili, ale k naplnění hodnot, za nimiž OSN stojí. Potřebujeme reformu, protože věříme v budoucnost. K oživení naší společné práce potřebujeme obnovit nejen naši důvěru v OSN, ale také důvěru k sobě navzájem.“⁵⁵

Na zasedání RB 9. 1. 2007 Ban Ki-moon prohlásil, že za jednu ze svých priorit považuje pokračovat v reformě řízení mezinárodní organizace a řešení krize v Dárfúru, na Blízkém východě a otázky spojené s fungováním mírových operací OSN, boj proti terorismu, AIDS a extrémní chudobě.

Zdůraznil potřebu nových impulsů při hledání míru a stability na Blízkém východě a vyzval členy diplomatického kvartetu (OSN, EU, USA a Rusko), aby pokračovali v řešení konfliktu mezi Izraelem a Palestinou.⁵⁶

---

⁵⁵ OSN zná svého nového generálního tajemníka. Je jím Ban Ki-moon z Korejské republiky [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2006. [cit. 25. května 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1190>>.

⁵⁶ Ban Ki-moon: Změna i kontinuita [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2007. [cit. 28. května 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1226>>.

5 REFORMA RADY BEZPEČNOSTI

5.1 DŮVODY REFORMY RB OSN

Návrhy na reformu RB jsou diskutovány od samotného vzniku OSN v roce 1945. Její struktura stále odráží poměr sil po 2. světové válce, kdy USA, Velká Británie, Sovětský svaz (dnešní Rusko), Francie a Čína získaly místo stálého člena v RB s právem vetovat jakoukoliv navrhnoutou akci celé Rady. Velikost a struktura RB byly již tehdy kritizovány především pro institut stálého člena a práva veta. Neomezené právo veta nelze žádným způsobem obejít. Je nejvýznamnější pravomocí stálých členů RB, kdy jeho pomocí může kterýkoliv z nich zablokovat jakékoliv rozhodnutí RB OSN.

V roce 1965 došlo k prozatím největší změně, a to ke zvýšení počtu nestálých členů ze stávajících 6 na 10, což bylo odrazem nárůstu počtu členů OSN po vzniku mnoha nově nezávislých zemí v důsledku dekolonizace především v Africe a Asii.

Valné shromáždění OSN usnesením 1991 (XVIII) ze 17. prosince 1963 doporučilo k ratifikaci dodatek článku 23 Charty OSN, kterou bylo členství RB rozšířeno z jedenácti na patnáct členů. Rozšířený článek 27 stanoví, že rozhodnutí RB o procedurálních otázkách budou přijímána devíti kladnými hlasy (dříve sedmi), včetně souhlasných hlasů pěti stálých členů. Nestálí členové byli rozděleni podle geografického hlediska na 5 zástupců afrických a asijských zemí, 1 zástupce východoevropských zemí, 2 zástupce latinské Ameriky a 2 zástupce západní Evropy a zbylých zemí.

Rozšiřování RB plánovala OSN už v roce 1993. Komise, která se plánu zhostila, však narazila na odpor Itálie, která zásadně nesouhlasila se stálým členstvím Německa. Pákistán zase odmítal členství Indie a Argentina nesouhlasila s členstvím Brazílie.⁵⁷

Ještě v témže roce byla proto zřízena Otevřená pracovní skupina pro otázku rovného zastoupení a rozšíření členů Rady bezpečnosti. Měla za úkol navrhnout jednak řešení velikosti a složení RB s jejím možným rozšířením s ohledem na rovnoprávnější zastoupení a případným omezením práva veta a také reformu pracovních postupů RB, k jejichž schválení postačí rezoluce bez nutnosti změn učiněných v Chartě. Vzhledem k nemožnosti dosáhnout shody byla existence pracovní skupiny každoročně prodlužována. Ve výročních zprávách byl sice pokaždé v otázce reformy zmíněn pokrok

---

⁵⁷ *Rozšíří se Rada bezpečnosti OSN* [online]. Praha: ČT24, 2008. [cit. 30. května 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.ct24.cz/svet/28980-rozsiri-se-rada-bezpecnosti-osn/>>.

a shoda ohledně nutnosti jejího rozšíření, nicméně vzhledem k rozporům ve způsobu rozšíření obsahovaly vždy klauzuli o nutnosti dalších hlubších diskuzí.

Ucelený návrh reformy spočívající ve zvýšení počtu stálých i nestálých členů na celkový počet 24 předložil v roce 1997 malajsijský předseda Valného shromáždění Razali Ismail. Podle jeho plánu by přibýlo 5 stálých členů bez práva veta a 4 nestálí členové. Pro usnadnění reformy měl být využit článek 18 odst. 2 Charty, který pro hlasování ohledně rezolucí vyžaduje pouze dvě třetiny hlasů přítomných. Toto ustanovení mělo být využito pro hlasování v první etapě pro schválení rozšíření RB a ve druhé etapě pro výběr nových stálých členů. Poslední etapa byla určena k přijetí rezoluce na základě hlasování podle čl. 108, podle kterého je potřeba souhlasu dvou třetin hlasů všech členů Valného shromáždění pro změnu Charty OSN. Stálé místo mělo získat Japonsko a Německo, jejichž argumenty pro získání stálého místa se opíraly již od počátku 90. let o velikost jejich příspěvků do rozpočtu OSN, a po jedné z rozvojových zemí Afriky, Asie a Latinské Ameriky. Čtyři nová místa nestálých členů by zaujímaly státy Afriky, Asie, Latinské Ameriky a východní Evropy.⁵⁸

Itálie a rozvojové země zastoupené Hnutím nezúčastněných poukázaly na obcházení článku 108 Charty a po mnoha diskusích bylo jednání zakončeno přijetím rezoluce A/RES/53/30, podle které musí být jakákoliv rezoluce týkající se reformy RB přijata alespoň dvěma třetinami členů Valného shromáždění. Tímto se reformní úsilí vrátilo na půdu Otevřené pracovní skupiny a trvalo až do roku 2008.

Dalším problémem se ukázalo nedodržení principu formální rovnosti, neboť rozšíření o Japonsko a Německo by znamenalo další posílení pozic států Severu a navíc by Evropa získala tři stálá místa. Regionální zastoupení Afriky, Asie a Latinské Ameriky zase narazilo na rivalitu států ve většině těchto oblastí (Brazílie – Argentina, Indie – Pákistán, Indonésie, Nigérie – Egypt a JAR). Velká Británie sice podpořila rozšíření o pět stálých nových členů, ovšem s podmínkou neudělení práva veta. Itálie nesouhlasila se stálým členstvím Německa a z pochopitelných důvodů se pro Velkou

---

⁵⁸ *Rekonstrukce Rady bezpečnosti OSN s ohledem na střet zájmů uvnitř EU* [online]. Praha: EU-Media, 2010. [cit. 3. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.euractiv.cz/evropa-dnes0/analiza/rekonstrukce-rady-bezpenosti-osn-s-ohledem-na-stet-zjm-uvnit>>.

Británii a Francii stal nepřijatelný návrh, aby státy Evropské unie byly zastoupené pouze jedním stálým místem.⁵⁹

S návrhem rozšířit RB o deset míst nestálých členů (tedy na 20) na základě systému regionální rotace přišla Itálie společně s Pákistánem, Jižní Koreou a Španělskem. V podstatě by byla vytvořena nová kategorie polostálých členů, kteří by neměli právo veta ani privilegovanější postavení v dalších orgánech OSN, a která by byla obsazovaná omezenější skupinou států. Tímto by byl vyřešen požadavek spravedlivého a reprezentativního zastoupení jednotlivých regionů, neboť pro rozšíření o 10 míst a rotaci 3 států by se dohromady jednalo o 30 států. Sporům o výběr a jmenování těchto nových členů by se ovšem stejně nepředěšlo.⁶⁰

Český ministr zahraničí Jan Kavan na 53. zasedání Valného shromáždění OSN v roce 1998 poznamenal:

„Rozhodující slovo v otázkách míru a bezpečnosti si nadále udržuje Rada bezpečnosti. Česká republika se počítá mezi „proreformně orientované“ státy podporující rozšíření počtu členů Rady v obou členských kategoriích, které by zajistilo rovnovážné geografické zastoupení. Konkrétně nadále podporujeme aspirace Německa a Japonska v této otázce.“⁶¹

V roce 2004 zveřejněná zpráva „Bezpečnější svět: Naše společná odpovědnost“ potvrzuje jednu z nejčastějších kritik RB, podle které již neodpovídá současným poměrům, neboť od vzniku RB se zcela změnila hrozba a výzvy mezinárodnímu míru a bezpečnosti i rozdělení moci mezi členy. Také finanční a vojenské příspěvky některých z pěti stálých členů jsou skromné v porovnání s jejich zvláštním statutem. Navrhuje reformy RB pro zvýšení její efektivity, důvěryhodnosti, zvýšení kapacity a ochoty jednat tváří v tvář hrozbám.

⁵⁹ Rozšíří se Rada bezpečnosti OSN [online]. Praha: ČT24, 2008. [cit. 3. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.ct24.cz/svet/28980-rozsiri-se-rada-bezpecnosti-osn/>>.

⁶⁰ NOVOTNÝ, A. *Reformy OSN* [online]. Bratislava: Fórum pre medzinárodnú politiku, 2007. [cit. 5. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.medzinarodnapolitika.sk/medzinarodne-organizacie/osn/analyzy-studie/reforma-osn>>.

⁶¹ KAVAN, J. *Česká republika podporuje rozšíření Rady bezpečnosti OSN* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 1998. [cit. 8. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=535>>.

Reformní návrhy by měly splňovat tato kritéria:⁶²

- větší zapojení států s největšími finančními příspěvky do rozpočtu OSN, s vojenskou účastí v mírových operacích a s diplomatickými aktivitami na podporu cílů OSN,
- zvýšit počet stálých i nestálých členů RB,
- nenarušit účinnost RB,
- zvýšit demokratičnost a odpovědnost RB.

Zpráva panelu významných osobností k hrozbám, výzvám a změnám (Report of the High level Panel on Threats, Challenges and Changes A/59/565) předložila v prosinci 2004 na posouzení dva modely rozšíření RB, které vycházejí z principu spravedlivého rozdělení křesel mezi čtyři základní regionální oblasti: Afriku, Asii a Tichomoří, Evropu a americký kontinent.

Model A předpokládá celkem 24 členů RB. Kromě pěti současných stálých členů navrhuje šest nových míst stálých členů, ovšem bez doplňujícího práva veta. K deseti nestálým členům navrhuje tři nová místa nestálých členů na dvouleté období, rozdělené mezi základní regionální zóny:⁶³

Tab. č. 3: Reforma Rady bezpečnosti – model A⁶⁴

	Počet států	Stálý člen	Nový stálý člen	Nestálý člen	Celkem
Afrika	53	0	2	4	6
Asie a Tichomoří	56	1	2	3	6
Evropa	47	3	1	2	6
Amerika	35	1	1	4	6
Celkem	191	5	6	13	24

Model B rovněž předpokládá 24 členů RB. Nenavrhuje žádné nové křeslo stálého člena, ale vytvoření nové kategorie členů a počtu osmi míst na čtyřleté období

⁶² *Report of the High-level Panel on Threats: Challenges and Change. A more secure world: Our shared responsibility* [online]. United Nations, 2004. [cit. 8. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/secureworld/report2.pdf>>.

⁶³ *Report of the High-level Panel on Threats: Challenges and Change. A more secure world: Our shared responsibility* [online]. United Nations, 2004. [cit. 20. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/secureworld/report2.pdf>>.

⁶⁴ *Report of the High-level Panel on Threats: Challenges and Change. A more secure world: Our shared responsibility* [online]. United Nations, 2004. [cit. 20. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/secureworld/report2.pdf>>.

s možností znovuzvolení a jedno místo na dvouleté neobnovitelné období. Mezi základní regionální zóny jsou rozdělené takto:⁶⁵

Tab. č. 4: Reforma Rady bezpečnosti – model B⁶⁶

	Počet států	Stálý člen	Na 4 roky	Člen na 2 roky	Celkem
Afrika	53	0	2	4	6
Asie a Tichomoří	56	1	2	3	6
Evropa	47	3	2	1	6
Amerika	35	1	2	3	6
Celkem	191	5	8	11	24

Kandidáty na nové členy pro čtyřleté období by mělo vybírat Valné shromáždění na základě regionálních konzultací ze třech států nejvíce přispívajících do běžného rozpočtu OSN v odpovídající regionální zóně, nebo ze třech států nejvíce dobrovolně přispívajících organizací do rozpočtu, anebo ze třech států nejvíce přispívajících svými vojenskými jednotkami do mírových operací OSN.

Co se týče institutu práva veta, žádné změny v již existujících pravomocích se nepředpokládají. Protože je však určitým anachronismem a není vhodné pro orgán v rozvíjejícím se demokratickém věku, navrhuje se omezit jeho využívání pouze na skutečně ohrožené životně důležité zájmy států a zdržet se jeho používání v případech genocidy a porušování lidských práv. Dokument doporučuje jeho další nerozšiřování v žádném návrhu reformy.

Ke zvýšení odpovědnosti spojené s funkcí veta je nově navrženo zavedení systému tzv. indikativního hlasování, při kterém by členové RB měli možnost veřejně vyjádřit svůj negativní postoj k dané otázce, ovšem jejich hlasování by nemělo formu veta a konečný součet hlasů by neměl žádnou právní sílu. Druhé oficiální hlasování o každé rezoluci by se již konalo podle stávajících procedurálních postupů.

Panel zastává názor, že žádné navrhované změny ve složení RB by neměly být považovány za trvalé a neměnné a v roce 2020 by mělo dojít k jejich zhodnocení z hlediska efektivnosti BR při řešení ohrožení mezinárodního míru a bezpečnosti.

⁶⁵ *Report of the High-level Panel on Threats: Challenges and Change. A more secure world: Our shared responsibility* [online]. United Nations, 2004. [cit. 20. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/secureworld/report2.pdf>>.

⁶⁶ *Report of the High-level Panel on Threats: Challenges and Change. A more secure world: Our shared responsibility* [online]. United Nations, 2004. [cit. 20. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/secureworld/report2.pdf>>.

Reformní návrhy panelu podpořil generální tajemník Kofi Annan v dokumentu „Ve větší svobodě“ v roce 2005. Rozhodnutí o novém modelu RB mělo být podle jeho návrhu přijato již před summitem OSN v New Yorku v září 2005.⁶⁷

Počet členů RB je určen přímo Chartou OSN a každý dodatek musí být schválen dvoutřetinovou většinou států ve Valném shromáždění a hlasovat pro musí současně i všech pět stálých členů RB. Následně musí návrh získat i podporu dvou třetin národních parlamentů těch zemí, které s ním vyslovily souhlas, což se jeví jako velmi složité vzhledem k již zmiňované rivalitě států v jednotlivých regionech.⁶⁸

V červenci roku 2005 Argentina, Itálie, Kanada, Kolumbie a Pákistán (země tzv. *Uniting for Consensus*, také nazývané *Coffee club*), tedy převážně regionální soupeři zemí G4, předložili jiný projekt, počítající s pěti stálými členy a zvýšení počtu nestálých členů na 20. Tento záměr zamítla Čína.

V srpnu 2008 se Otevřená pracovní skupina pod vedením jejího předsedy Srgiama Kerima sice shodla na tom, že reforma RB představuje nedílnou součást celkového procesu reformy OSN, nicméně vzhledem k nemožnosti dospět ke všeobecné dohodě ukončila svoji činnost a mezivládní jednání byla od roku 2009 přesunuta na půdu Valného shromáždění.⁶⁹

Konečný neúspěch jednání o změně složení RB ukázal, že základním problémem dnešního světa není OSN jako taková, ale je jím nejednota jeho členských zemí a jejich návrat k sobeckým národním zájmům.⁷⁰

Je zřejmé, že proces rozšiřování bude velmi zdlouhavý a složitý, mohl by trvat ještě mnoho let a není jisté, zda k němu vůbec dojde. Klíčovou oblastí je právo veta, samotné rozšíření členské základny RB a případná změna Charty OSN. Zcela nepochybně musí tolik potřebná reforma vycházet z politického konsensu napříč celým

---

⁶⁷ ANNAN, K. *In Larger Freedom: Towards Development, Security and Human Rights for All* [online]. United Nations, 2005. [cit. 20. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/largerfreedom/executivesummary.pdf>>.

⁶⁸ KHER, U. *Existuje lepší model pro OSN* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2004. [cit. 23. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1044>>.

⁶⁹ *Report of the Security Council: Question of equitable representation on and increase in the membership of the Security Council and related matters* [online]. United Nations, 2008. [cit. 23. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/ga/62/plenary/screport/bkg.shtml>>.

⁷⁰ EICHLER, J. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany ČR – Agentura vojenských informací a služeb, 2006. s. 232. ISBN 80-7278-326-2.

spektrům členských států OSN a především z Valného shromáždění. Vzhledem ke stávající mezinárodní situaci a výše zmíněnému, je dosažení takového konsensu stále na míle vzdáleno.

Kofi Annan v jednom ze svých posledních veřejných projevů generálního tajemníka OSN na adresu Rady bezpečnosti řekl:⁷¹

„V Radě bezpečnosti musí usednout noví stálí či dlouhodobí členové. Současné složení Rady odpovídá realitě poválečného, nikoli současného světa. Všichni členové Rady bezpečnosti zároveň musejí přijmout odpovědnost, která vyplývá z privilegia jejich členství. Rada není arénou k prosazování národních zájmů. Je řídicím výborem našeho stále ještě nezralého globálního bezpečnostního systému.“

5.2 KANDIDÁTI NA NOVÁ MÍSTA V RB OSN

O nová místa stálých členů se již dlouho ucházejí Německo, Brazílie, Indie a Japonsko. Za účelem podpory ve snaze získat stálé křeslo v RB vytvořily tzv. „skupinu G4“ a společný a koordinovaný přístup v této otázce jejich šance zvyšuje. Je zřejmé, že návrh těchto čtyř zmíněných kandidátů posiluje práva všech kontinentů i samotnou RB.

Německo a Japonsko se v době vzniku OSN nemohlo stát jejím členem, neboť byla budována vítěznými mocnostmi a usilovala o udržení světového míru. Článek 4 odst. 1 Charty OSN stanovuje, že za členy mohou být přijaty mírumilovné státy, které přijmou závazky obsažené v Chartě a podle úsudku Organizace jsou způsobilé a ochotné tyto závazky plnit. Podle odst. 2 se přijetí děje rozhodnutím Valného shromáždění na doporučení Rady bezpečnosti. Její kladný postoj k přijetí Japonska byl vydán v prosinci 1956 (rezolucí S/3758). Německá demokratická republika i Spolková republika Německo byly přijaty společně v září 1973 [rezolucí S/1113 (IX)]. Brazílie a Indie nebyly považovány za nepřátelské a tak se staly jedněmi ze zakládajících členů OSN.⁷² Německo je 3. největším přispěvatelem do pravidelného rozpočtu OSN a jeho příspěvek tvoří 8,6 procenta celkového rozpočtu.

V Asii jsou největšími kandidáty na členství v RB Japonsko a Indie. Kandidatura

---

⁷¹ ANNAN, K. *Pět ponaučení z deseti let vedení OSN* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2006. [cit. 26. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1215>>.

⁷² *Growth in United Nations membership, 1945 present* [online]. United Nations, 2006. [cit. 28. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/members/growth.shtml>>.

Japonska je zdůvodňována ekonomickým významem země ve světě. Jedná se o druhou nejsilnější světovou ekonomiku a navíc je druhým největším přispěvatelem OSN. Latinská Amerika má na jedno křeslo prozatím dva kandidáty a těmi jsou Brazílie a Mexiko.

Indie a Brazílie požadují stálé členství v RB na základě své rozlohy a demografického významu. Indie je navíc jadernou mocností s prudce se rozvíjející ekonomikou. Brazílie je zmiňována jako příklad fungujícího modelu participační demokracie s využívaným participačním rozpočtováním, které občanům umožňuje přímo spolurozhodovat o vynaložení finančních prostředků na určité projekty a s otevřeným sociálním fórem, na kterém probíhá veřejná diskuse o možných řešeních aktuálních problémů. Vedle rostoucí ekonomiky je významná i její stabilita demokratického zřízení především v porovnání s ostatními zeměmi regionu. Indie je druhou nejlidnatější zemí na světě, má třetí největší armádu a vlastní jaderné zbraně.

Proti kandidaturám těchto zemí vystupují státy, které s nimi o vliv v daných regionech bojují. Proti Indii vystupuje Pákistán, proti Německu Itálie, Japonsko vadí Číně a Argentina a Mexiko nejsou nadšeni tím, že by jejich region měla zastupovat nešpanělsky mluvící země. Afriku by mohli reprezentovat zástupci Egypta, jediné muslimské země, zájem ovšem vyjádřila i Nigérie a JAR.

5.2.1 Kandidatura České republiky do RB OSN

V rámci východoevropské skupiny kandidovala v roce 2007 Česká republika společně s Chorvatskem na post nestálého člena do RB OSN pro období 2008-2009. Hlavním rozdílem mezi oběma kandidáty byl fakt, že Chorvatsko na rozdíl od ČR nebylo členem EU ani NATO, na vstup do těchto organizací teprve aspirovalo. Dalším markantním rozdílem mezi kandidujícími státy byl bezesporu mnohem komplikovanější postkomunistický politický vývoj na území Chorvatska, zkušenost občanské války a politická nestabilita. ČR se o post nestálého člena RB tedy ucházela jako etablovaný stát s vyřešenou minulostí. Z hlediska členství kandidátských států v OSN šlo v případě ČR o druhou kandidaturu do RB. ČR byla již v letech 1994-1995 členem RB.

Kandidaturu ČR schválila v roce 2003 vláda Vladimíra Špidly a oficiálně byla představena tehdejšími ministrem zahraničních věcí Cyrilem Svobodou na všeobecné rozpravě 58. Valného shromáždění. Kampaň pro zvolení začala ČR hned po svém ohlášení. Byla však výrazně zpomalena personálními změnami na Ministerstvu zahraničních věcí ČR a výsledkem voleb do Poslanecké sněmovny 2006, kdy nově

sestavená koaliční vláda ODS dokonce zvažovala upuštění od české kandidatury do RB. Česká kandidatura nakonec pokračovala, nicméně došlo v rámci české zahraniční politiky k poklesu její důležitosti. Odpůrcem kampaně byl i tehdejší premiér ČR Mirek Topolánek.

Po dobu trvání kampaně byla v rámci východoevropské skupiny ČR vnímána jako favorit volby do RB, a to jak v domácím prostředí, tak na mezinárodní scéně. Ani sami Chorvaté příliš nevěřili ve své vítězství, dokonce chorvatský tisk favorizoval Českou republiku.

Bývalý ministr zahraničí ČR Cyril Svoboda prohlásil 29. září 2003 ve všeobecné rozpravě 58. Valného shromáždění:

„Jako členové OSN bychom měli zcela upřít svou pozornost k přijetí účinných reforem a potřebných opatření k upevnění bezpečnosti a prosperity jak pro stávající tak i pro budoucí generace.“⁷³

Proto v roce 2007 zaznamenala ČR při své kandidatuře bolestivou a překvapivou prohru, když byla poražena svým protikandidátem – Chorvatskem. Prohra ČR netkvěla pouze v samotném neúspěchu ve volbě, ale i v rozčarování favorizovaného státu, který své původně nadějně vyhlídky před volbou veřejně proklamoval.

Hlavní příčiny tohoto neúspěchu lze rozdělit do několika skupin. Za prvé se na českém neúspěchu jednoznačně podílela nekoherence a chybná koordinace české zahraniční politiky. Zde je možné za viníky označit střídající se vlády ČR a jejich neschopnost navazovat na předchozí zahraničněpolitické koncepce. Tyto neshody vedly k zastavení kampaně a poškození renomé ČR na mezinárodním poli. K tomuto přispívali i někteří další aktéři české zahraniční politiky (např. prezident Václav Klaus), kteří nedokázali nadřadit zahraničněpolitické priority ČR nad suverénní jednání a vlastní názory.

Dalším prvkem byla neústupnost a rigidní lpění zahraničněpolitické orientace ČR, když neoslovila Čínu a vyvíjela malou aktivitu směrem k arabským zemím. Za druhé, byl neúspěch zapříčiněn samotnou kampaní ČR do RB, která začala pozdě a

---

⁷³ SVOBODA, C. *Česká republika se bude ucházet o nestálé členství v Radě bezpečnosti (2008-2009)* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2003. [cit. 23. července 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=889>>.

nebyla koncepčně připravena jako celek. Nedokázala proto konkurovat chorvatské kampani.

Třetím problémem bylo upřednostňování českého předsednictví EU (leden-červen 2009) nad potenciálním nestálým členstvím ČR v RB. K tomuto odklonu od OSN došlo, když byl ministr zahraničních věcí Jan Kavan nahrazen ministrem Cyrilem Svobodou. Toto lze označit jako pomyslný zlom v chápání a prosazování OSN v zahraniční politice ČR, neboť Jan Kavan věnoval problematice OSN značnou pozornost, která vyvrcholila Kavanovým předsednictvím Valného shromáždění v roce 2002. V současné době členství ČR v OSN stojí mimo hlavní pole pozornosti české zahraniční politiky a je mu věnována jen omezená pozornost.⁷⁴

5.3 SPOLUPRÁCE OSN A EVROPSKÉ UNIE

Vztahy mezi OSN a EU mají dlouhou historii a několik úrovní, v posledních letech stále více posilují. Spolupráci OSN a Evropské unie (dále jen „EU“) lze charakterizovat jako bohatý a rozmanitý systém vzájemné podpory a součinnosti.⁷⁵ Pro evropské státy je OSN bezesporu nejdůležitějším prvkem celého mezinárodního systému i mezinárodních vztahů. Pro Unii je OSN zase důležitým strategickým partnerem. Členy OSN mohou být pouze státy, a proto nemůže být EU zastoupena přímo, ale pouze jejich prostřednictvím. Jménem Evropské unie mluví na půdě OSN vždy ten stát, který předsedá Radě. Díky stálému členství Velké Británie a Francie s právem veta v Radě bezpečnosti je v tomto orgánu Evropská unie zastoupena stále.

V roce 1974 získala EU status pozorovatele při OSN. Zástupci Komise EU zasedají jako pozorovatelé v celé řadě mezinárodních organizací a agentur při OSN, jmenovat lze Světovou zdravotnickou organizaci (WHO), Kancelář vysokého komisaře pro lidská práva nebo v současnosti hojně zmiňovaná Mezinárodní organizace pro atomovou energii.⁷⁶

---

⁷⁴ DOKULILOVÁ, V. *Kandidatura České republiky do Rady bezpečnosti OSN v roce 2007 – východiska a příčiny nečekaného neúspěchu* [online]. Praha: Global Politics: časopis pro politiku a mezinárodní vztahy, 6/2010. [cit. 10. srpna 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.globalpolitics.cz/clanky/kandidatura-ceske-republiky-do-rady-bezpecnosti-osn-v-roce-2007-%E2%80%93-vychodiska-a-priciny-necekaneho-neuspechu>>.

⁷⁵ *Výroční zpráva Rady pro Evropský parlament o hlavních hlediscích a strategických rozhodnutích SZBP 2008*. Belgie: European Communities, 2009. s. 18. ISBN 978-92-824-2460-5.

⁷⁶ *Vztah Evropské unie a OSN* [online]. Praha: EU-media, 2010. [cit. 30. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/link-dossier/vztah-evropsk-unie-a-osn>>.

V červnu 2001 bylo podepsáno prohlášení o spolupráci EU a OSN v oblasti prevence konfliktů, civilních i vojenských aspektů krizového managementu a řešení krizí.⁷⁷

Evropská rada dále schválila v prosinci 2003 bezpečnostní strategii nazvanou „Bezpečná Evropa v lepším světě“, která stanoví:⁷⁸

„Základním rámcem pro mezinárodní vztahy je Charta OSN. Prvořadou zodpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti má Rada bezpečnosti OSN. Jednou z evropských priorit je posílit OSN a vybavit ji vším, co potřebuje k náležitému plnění svých povinností a účinným zásahům.“

OSN úzce spolupracuje v klíčových otázkách i oblastech konfliktů. Příkladem je Afghánistán, Kosovo, Dárfúru, Demokratická republika Kongo a další. V případě porušení mezinárodního práva je EU připravena asistovat OSN např. podporou mise v nestabilní zemi (vojenská operace EU v Kongu v roce 2006) nebo převzetím úkolů jednotek OSN (policejní mise v Bosně a Hercegovině v roce 2003).

V oblasti lidských práv, EU naplňuje dohodu světového summitu OSN z roku 2005, ze které vyplývá, že chránit obyvatelstvo před válečnými zločiny, etnickými čistkami a genocidou je společnou povinností OSN a EU.⁷⁹

V roce 2010 Valné shromáždění OSN rozhodlo 135 hlasy ze 192 o přijetí Kuby za zakládajícího člena Rady pro lidská práva. Více než stovce zemí tzv. třetího světa pomáhá přes 42.000 kubánských lékařů, zdravotních sester, učitelů, inženýrů, vojáků, techniků. Kuba na svých univerzitách poskytuje bezplatné vzdělání třiceti tisícům mladých lidí ze 118 zemí. Např. kubánští lékaři v rámci misí navrátili zrak téměř 700.000 lidí z 31 zemí.⁸⁰

V rámci OSN se EU snaží prosazovat řadu svých dalších klíčových témat, jako je například boj proti globálnímu oteplování. Naproti tomu příspěvky členských států

---

⁷⁷ EICHLER, J. *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. s. 304-305. ISBN 978-80-7367-540-0.

⁷⁸ SOLANA, J. *Bezpečná Evropa v lepším světě: Evropská bezpečnostní strategie* [online]. Praha: Středisko bezpečnostní politiky CESES FSV UK, 2007. [cit. 30. června 2010]. Dostupné na WWW: <http://www.ceses.cuni.cz/CESES-76-version1-evropska_bezpecnostni_strategie.pdf>.

⁷⁹ *Evropská bezpečnostní strategie-bezpečná Evropa v lepším světě*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2009. s. 24-39. ISBN 978-92-824-2416-2.

⁸⁰ OLŠER, B. *OSN není dokonalá, ale nic lepšího lidstvo zatím nevymyslelo* [online]. Praha: MAFRA, 2010. [cit. 3. července 2010]. Dostupné na WWW: <<http://olser.cz/2250/osn-neni-dokonala-ale-nic-lepsiho-lidstvo-zatim-nevymyslelo%E2%80%A6/>>.

EU kryjí téměř dvě pětiny rozpočtu OSN a také se nejvíce podílejí na rozvojové pomoci.

V návaznosti na zprávu „Bezpečnější svět: naše společná odpovědnost“ a také zprávu „Ve větší svobodě: Rovnost, bezpečnost a lidská práva pro všechny“ Evropský parlament podpořil odhodlání uskutečnit důslednou a svědomitou reformu OSN, která by přizpůsobila OSN nové situaci ve světě a učinila z ní výkonnější, spravedlivou, na dlouhodobé cíle zaměřenou a zodpovědnou organizaci, zajišťující kolektivní bezpečnost v 21. století. Trvá na tom, že potřebná reforma OSN jako celku nesmí být omezena pouhou reformou Rady bezpečnosti a jinými institucionálními otázkami. Je přesvědčen o nutnosti upevnění autority RB, zastoupení všech zeměpisných oblastí, legitimitě a efektivnosti a její prvořadě úloze spočívající v udržování míru a bezpečnosti ve světě. Soudí, že oba návrhy předložené panelem vhodným způsobem odrážejí lepší reprezentativnost a zdůraznil požadavek evropského křesla v RB pro evropského ministra zahraničních věcí.⁸¹

Bývalá komisařka pro vnější vztahy a politiku sousedství Benita Ferrero-Waldner se vyjádřila k zahraniční politice EU takto:⁸²

„EU čelí významným výzvám: Zvládnutí globalizace k našemu prospěchu, vypořádání se s mnohotvárnými hrozbami pro naši bezpečnost a stabilitu a posílení aktuálního mezinárodního řádu založeného na právních normách a mnohostranných institucích. To vše vyžaduje silnou EU, schopnou hájit své zájmy na mezinárodní scéně a propagovat stabilitu, prosperitu, demokracii a lidská práva na celém světě. Jsme spolehlivým partnerem, největším světovým dárcem a hnací silou reform. Občané EU a naši mezinárodní partneři chtějí, aby EU zastávala na mezinárodní scéně větší úlohu. Musíme pokračovat v práci na tom, aby byla naše zahraniční politika účinnější, soudržnější a viditelnější.“

V květnu 2010 Politický a bezpečnostní výbor potvrdil priority EU pro 65. zasedání Valného shromáždění OSN, zpracované Pracovní skupinou pro OSN. Za významný krok vpřed považují přijetí Lisabonské smlouvy. Vstupem Lisabonské

---

⁸¹ *Reforma OSN: Uznesenie Európskeho parlamentu o reforme Organizácie Spojených národov* [online]. Brusel: Úradný vestník Európskej únie, 2006. [cit. 4. července 2010]. Dostupné na WWW: <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:124E:0549:0556:SK:PDF>>.

⁸² *Práce na nastolení míru, bezpečnosti a stability, Evropa ve světě*. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2007. s. 2. ISBN 92-79-03855-9.

smlouvy v platnost nabyla EU právní subjektivitu a rozšířila se tím její působnost pro jednání na mezinárodní scéně. Lisabonská smlouva potvrzuje závazek EU vůči zásadám zakotveným v Chartě OSN, vyzývající k nalezení mnohostranných řešení společných problémů a výzev.

Priority jsou stanoveny v oblasti mezinárodního míru a bezpečnosti, životního prostředí a udržitelného rozvoje i lidských práv. EU bude i nadále prosazovat reformu systému OSN včetně reformy Rady bezpečnosti s cílem posílit účinnost, účelnost, transparentnost a reprezentativnost celého systému. Je odhodlána zajistit účinné spravování finančních prostředků v souladu se zásadami rozpočtové kázně.⁸³

5.4 SPOLEČNÁ ZAHRANIČNÍ A BEZPEČNOSTNÍ POLITIKA

Aktuální mezinárodní kontext Společné zahraniční a bezpečnostní politiky (dále jen „SZBP“) bude pro EU v nadcházejícím období 21. století naprosto klíčový. Mezinárodní situace se den ode dne dynamizuje, v multipolárním světě opět vzrůstá role Ruska.

V souvislosti s nástupem prezidenta Baracka Obamy a nové vládní agendy v USA se očekává přehodnocení dosavadního kursu americké zahraniční politiky. Tato předsevzetí sdíleli společně s prezidentem Obamou i Hillary Clintonová a dnes už více méně zapomenutý John Edwards, všichni coby demokratičtí kandidáti v amerických prezidentských volbách 2008. Tito kandidáti se shodovali ve dvou klíčových bodech. Prvním z nich byla demilitarizace americké zahraniční a bezpečnostní politiky, což znamená omezení úlohy vojenské síly a větší důraz se klade na politické nástroje a mezinárodní diplomatická jednání. Ve druhém kandidáti zdůrazňovali, že na velmoc Rusko se má nahlížet nejen jako na hrozbu, ale jako na strategického partnera.⁸⁴

Ještě v nedávné době byly USA i Rusko tvrdě kritizovány za pokrytecký postoj k nešíření jaderných zbraní. Bylo jim oprávněně vytýkáno, že se všemi možnými prostředky brání rozšíření počtu členů tzv. jaderného klubu, ale samy nejdou příkladem. Naopak, svůj jaderný potenciál stále zdokonalují a modernizují, a to především v oblasti protiraketové obrany.

---

⁸³ *Priority EU pro 65. zasedání Valného shromáždění OSN* [online]. Brusel: Rada Evropské unie, 2010. [cit. 5. července 2010]. Dostupné na WWW: <<http://register.consilium.europa.eu/pdf/cs/10/st10/st10170.cs10.pdf>>.

⁸⁴ EICHLER, J. *Obama myslí globálně* [online]. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2010. [cit. 5. července 2010]. Dostupné na WWW: <<http://cepin.cz/cze/clanek.php?ID=934>>.

Mnoho se hovořilo o krizi důvěry jak mezi jadernými státy navzájem, tak i mezi jadernými a nejadernými státy. Při pokračování dosavadního vývoje hrozilo, že řadě bohatým a technologicky vyspělým zemím dojde trpělivost a začnou vyrábět vlastní jaderné zbraně. Bylo zmiňováno např. Turecko, Saúdská Arábie, Japonsko, Egypt, JAR. Tak by se mohl dále rozšiřovat onen výsadní jaderný klub. Podpis americko – ruské smlouvy je tedy klíčovým krokem k tomu, aby se zabránilo zvyšování počtu jaderných států. Smlouva snižuje rizika šíření jaderných zbraní a oslabuje jejich politickou kontrolu v celosvětovém měřítku. Tím vším výrazně převažuje dílčí regionální výhrady, že dva velcí se opět domlouvají nad hlavami malých v citlivém středoevropském regionu.⁸⁵

Již zmiňované USA mají vlastní strategickou kulturu s dlouhou a bohatou tradicí, nejmodernější strategické síly, nejsilnější pozemní vojsko, vojenské letectvo i vojenské námořnictvo. Mohou ve velmi krátké době nasadit svá vojska na kterémkoli místě planety a pověřit je plněním i těch nejnáročnějších úkolů.⁸⁶

USA musí ze všeho nejdříve uznat realitu stále více multipolárního světového systému a namísto unilaterálního postupu akceptovat nové multilaterální struktury a řešení. Zde je úkolem EU přicházet coby věrohodný partner se strategiemi a jasnými prioritami. Na řešení globálních problémů a výzev 21. století musí EU a USA pracovat společně, neboť mají společně sdílené hodnoty a cíle.⁸⁷

Také dosavadní řešení chronických a nezvládnutých konfliktů si vyžádá nové myšlení, překonání chybných přístupů a stereotypů v mezinárodních vztazích. V tomto ohledu jsou očekávání vůči EU ze strany jejích občanů i spoluaktérů mezinárodní scény extrémně vysoká. Lubomír Zaorálek jako místopředseda Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR řekl:⁸⁸

„Aktuální vývoj naznačuje, že EU bude postavena před velmi obtížný úkol, být důstojným a emancipovaným partnerem dalších klíčových aktérů euroatlantické oblasti – USA a Ruska.“

---

⁸⁵ EICHLER, J. *Obama myslí globálně* [online]. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2010. [cit. 5. července 2010]. Dostupné na WWW: <<http://cepin.cz/cze/clanek.php?ID=934>>.

⁸⁶ EICHLER, J. *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. s. 261. ISBN 978-80-7367-540-0.

⁸⁷ ADAM, E., LARISCHOVÁ, K., ROUČEK, L. *Evropské odpovědi na globální výzvy 21. století*. 1. vyd. Friedrich-Ebert-Stiftung e.V., zastoupení: Praha, 2009. s. 12-15. ISBN 978-80-254-4073-5.

⁸⁸ ADAM, E., LARISCHOVÁ, K., ROUČEK, L. *Evropské odpovědi na globální výzvy 21. století*. 1. vyd. Friedrich-Ebert-Stiftung e.V., zastoupení: Praha, 2009. s. 130. ISBN 978-80-254-4073-5.

V souvislosti s rostoucím významem samotného fenoménu SZBP pro EU pod značným tlakem objektivních okolností mezinárodního politického vývoje zakotveným v Lisabonské smlouvě, bude efektivní provádění SZBP stále naléhavější nutností, bez ohledu na vnitropolitické zájmy a pozice jednotlivých stran na národní úrovni. Je zřejmé, že v jednodušším a výhodnějším postavení budou proto země, kde panuje vůči SZBP téměř národní konsensus. Ten může být případně oslabován jen nepodstatnými dílčími odlišnostmi mezi politickými stranami.

Pokud vezmeme v úvahu vztah hlavních politických aktérů ČR k SZBP, který je katalyzátorem jejich vztahu k evropské integraci vůbec, dojdeme k názoru, že to není tentýž případ. ČR bezesporu patří k nejvíce rozděleným vnitropolitickým členským zemím. To zásadním způsobem oslabuje postavení a kredit ČR mezi unijními partnery. Tento stav velmi ztěžuje nějakou zásadnější konsensuální definici českého příspěvku k SZBP. Pokud nedojde k zastavení nebo alespoň zpomalení tohoto nepříznivého trendu, je ohroženo nejen aktivní angažmá ČR v SZBP, ale i celkové zahraničně-politické postavení země.

Na základě výše uvedeného lze shrnout, že:⁸⁹

„ČR se svým vstupem do EU zapojila do spolupráce SZBP, převzala principy SZBP a deklaruje svoji vůli podílet se na jejich naplňování. Tím by měla napomáhat k vytváření společných postojů a deklarací EU a formování společné strategie.“

Nicméně je zřejmé, že česká účast a podíl na SZBP EU má v současnosti prozatím své objektivní limity, které nedovolují české zahraniční politice vysoké plnohodnotné angažmá.

Toto např. naznačovala povrchní a černobílá diplomacie předchozí vlády svým postojem ke krizi na jižním Kavkaze. *„V době spolupředsednictví ČR v rámci tzv. předsednického tria EU, nebyla schopna česká vláda aktivně podpořit francouzské předsednické zprostředkování. Naopak, svou těžko potlačovanou animozitou vůči Ruské federaci projevující se jednostrannou podporou gruzínské vlády, tedy jedné strany*

---

⁸⁹ Česká republika a SZBP EU [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2010. [cit. 9. července 2010]. Dostupné na WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/evropska_unie/spolecna_zahranicni_a_bezpecnostni/ceska_republika_a_szbp_eu.html>.

konfliktu, v podstatě popírala smysl zprostředkovací mise.“⁹⁰

Ukazuje se tedy, jak vláda ČR byla prozatím slabě připravena se aktivně podílet na SZBP z pohledu svých zahraničně politických priorit, z nichž na předním místě je tzv. východní politika. Tuto nelze efektivně provádět bez hlubších znalostí tamního prostředí, bez toho, aby podléhala ideologickým nebo propagandistickým schématům.

Mezi hlavní priority ČR v oblasti SZBP by měl patřit aktivnější rozvoj vztahů s jednotlivými státy a organizacemi jako jsou OSN, NATO, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), zapojení se do tvorby a realizace Evropské bezpečnostní a obranné politiky (EBOP), účast na civilních i vojenských operacích, které vyplývají z mezinárodních smluvních závazků, rozvíjení bilaterálních vztahů se sousedními zeměmi a v neposlední řadě také podpora odzbrojovacích procesů.

---

⁹⁰ ADAM, E., LARISCHOVÁ, K., ROUČEK, L. *Evropské odpovědi na globální výzvy 21. století*. 1. vyd. Friedrich-Ebert-Stiftung e.V., zastoupení: Praha, 2009. s. 133, ISBN 978-80-254-4073-5.

6 OPERACE NA UDRŽENÍ MÍRU OSN

6.1 VYMEZENÍ POJMU

První vážnější teorie studia peacekeepingu se objevily až počátkem osmdesátých let dvacátého století. Nicméně studie obsahovaly jen málo teorie dle většiny konvenčních definicí, spíše popisovaly předešlé operace na udržení míru OSN (dále jen „OUM“) a dále nenabízely vysvětlení příčin zkoumaných jevů.

Konceptualizace operací OUM je stále předmětem odborných diskusí. I přes půl století zkušeností s praxí peacekeepingu dosud nebyla vytvořena žádná ucelená doktrína, kterou by se OUM řídily. Trevor Findlay řekl:

„Termín peacekeeping byl vynalezen až po letech praxe a improvizace vždy byla charakteristikou jeho vývoje.“

V současné době stále neexistuje ani jednoznačný konsensus definice peacekeepingu na půdě OSN.⁹¹ V Chartě OSN jej tedy nenajdeme, ale na základě dlouholetých zkušeností platí nepsané zásady pro vysílání a fungování misí OSN. Jsou jakýmsi mezistupněm mezi tzv. Akcemi při ohrožení míru definovanými v kapitole VII Charty OSN a Akcemi k pokojnému řešení sporů definovanými v kapitole VI téhož dokumentu.⁹²

6.2 FUNKCE OUM

V období studené války bylo obecným pravidlem, že k uskutečňování OUM docházelo až po dosažení politické dohody na žádost samotných účastníků sporu. Konflikty, pro které toto pravidlo vzniklo, měly zpravidla mezistátní charakter a účastnily se jich zejména národní armády.

Po skončení studené války OUM OSN stále častěji vykonávaly i mnohé další funkce většinou ve vnitrostátních konfliktech.⁹³

⁹¹ BUREŠ, O. *Operace na udržení míru OSN*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. s. 13. ISBN 978-80-244-1810-0.

⁹² BUREŠ, O., DUŠKOVÁ, L. *Čeští vojáci a operace na udržení míru OSN* [online]. Praha, 2007. [cit. 27. července 2010]. Dostupné na WWW: <www.defenceandstrategy.eu/filemanager/files/file.php?file=8313>.

⁹³ BUREŠ, O. *Operace na udržení míru OSN*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. s. 100-101. ISBN 978-80-244-1810-0.

Tab. č. 5: Funkce operací na udržení míru⁹⁴

Vojenské	Politické	Humanitární
Monitoring dohod o příměří	Udržování pořádku a dodržování zákonů	Ochrana humanitárních konvojů
Monitoring nárazníkových zón	Pomoc při obnově funkční vlády	Ochrana humanitárních pracovníků
Odzbrojení zneprátených frakcí	Pomoc s udržením nezávislosti	Provize humanitární pomoci
Regulace dispozic místních sil	Vyjednávání s vládnoucími entitami	Zřízení a ochrana místních bezpečných zón
Prevence infiltrace	Administrace voleb	Pomoc při repatriaci uprchlíků
Prevence občanské války	Vykonávání dočasné místní správy	Monitoring uprchlíků
Dohled nad dodržováním bezpečnostních dohod	Zabezpečení bezpečnosti a pomoc při nastartování místní ekonomiky	Logistická podpora humanitárních projektů, včetně dopravy a zdravotního zabezpečení
Dozor nad regionálním rozdělením	Management a arbitráž lokálních sporů	Dohled nad dodržováním dohod o ochraně lidských práv
Odmínování	Opatření na posílení důvěry	
Výcvik a reorganizace vojenských jednotek	Výcvik místní policie	

Základními pravidly tradičního peacekeepingu jsou:⁹⁵

- pravidlo souhlasu stran konfliktu s rozmístěním mise,
- pravidlo nepoužití síly mimo případů sebeobrany,
- pravidlo dobrovolných příspěvků vojenských sil od malých, neutrálních států pro složení mise,
- pravidlo nestrannosti,
- pravidlo kontroly misí generálním tajemníkem OSN,
- pravidlo riskovat co nejméně a minimalizovat ztráty,
- pravidlo reprezentace spíše morální autority než zbraní,
- reflektují univerzalitu Spojených národů ve svém složení.

⁹⁴ BUREŠ, O. *Operace na udržení míru OSN*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. s. 39. ISBN 978-80-244-1810-0.

⁹⁵ BUREŠ, O. *Operace na udržení míru OSN*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. s. 27-31. ISBN 978-80-244-1810-0.

6.3 PŘÍSPĚVATELÉ DO MISÍ OUM

Je třeba zdůraznit význam a důležitost realizace misí OUM v praxi. Poté, co RB identifikuje hrozbu mezinárodního míru a bezpečnosti a rozhodne o vyslání OUM, je na generálním tajemníkovi OSN aby zajistil materiální, finanční a lidské zdroje pro její realizaci. V jednom roce probíhá přibližně 10 OUM. S ohledem na to, že i přes ustanovení článku 43 Charty OSN nemá k dispozici žádné vlastní vojenské síly, je generální tajemník nucen získat od členských států příslib k vyslání vojáků k realizaci mise, přičemž poskytnutí těchto vojáků je zcela dobrovolné. Protože jsou jednání velmi komplikovaná, dochází k tomu, že jsou mise rozmísťovány se zpožděním. Tento způsob realizace misí není ideální.

Schválený rozpočet na období červenec 2009 až červen 2010 činí 7,9 miliardy amerických dolarů. To je cca 0,5 procenta celosvětových vojenských výdajů (odhadem 1,464 bilionu USD).

V roce 2007 se mezi hlavními deseti přispěvateli do OUM objevila Francie a Itálie. Do té doby mezi desítkou největších přispěvatelů nefiguroval ani jeden členský stát EU či NATO. Přestože na předních místech opakovaně figurují státy jako Indie, Pákistán a Bangladéš, nebývají jejich jednotky optimálně vybaveny a vycvičeny pro potřeby postkonfliktního peacekeepingu.

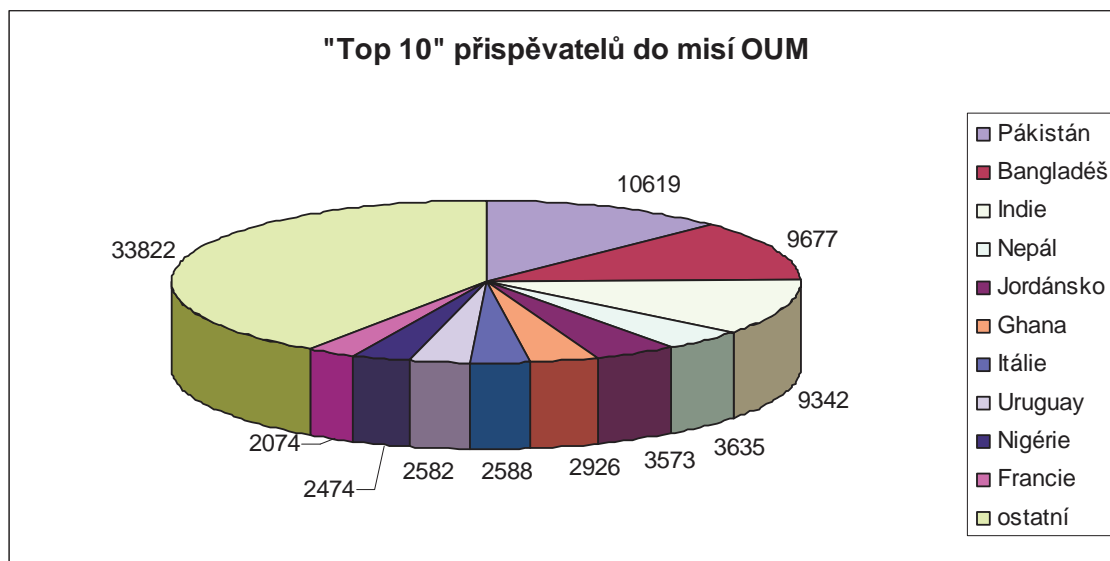
ČR mezi přispěvateli do OUM obsadila pouhé 81. místo ze 117, když v květnu 2007 měla v misích OUM celkem 38 vojáků. Pro porovnání je vhodné uvést, že např. Slovensko ke stejnému datu vyslalo do OUM OSN celkem 297 vojáků a tím obsadilo 43. místo, dále Čína zaujala 12. místo se 1.828 vojáky, Rakousko bylo 37. se 419 vojáky, Velká Británie byla 38. se 380 vojáky, USA obsadily 42. místo se 314 vojáky a Rusko 44. místo s 293 vojáky.⁹⁶

V roce 2008 ČR na operace OUM OSN vynaložila celkem 104 milionů Kč, v roce 2009 dokonce 120 milionů Kč. Z tohoto vyplývá, že příspěvky ČR samy o sobě nemohou zajistit, aby OSN mohla zasáhnout vždy včas a všude tam, kde je jejího zásahu potřeba, nicméně každý český voják alespoň částečně přispívá k naplnění základního cíle OSN.

---

⁹⁶ BUREŠ, O., DUŠKOVÁ, L. *Čeští vojáci a operace na udržení míru OSN* [online]. Praha: Obrana a strategie 2007. [cit. 30. července 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.defenceandstrategy.eu/redakce/index.php?lanG=cs&clanek=23594&slozka=23581&xsekce=23580&show=diskuze&>>.

Graf č. 2: Příspěvatelé do misí na udržení míru OSN⁹⁷

6.4 ČESKOSLOVENŠTÍ VOJÁCI V OUM

Československo dlouho nepatřilo mezi tradiční příspěvatele vojáků do OUM OSN. Vůbec první, a na dlouhou dobu jedinou misí, na které se českoslovenští vojáci podíleli, byla účast v Dozorčí komisi neutrálních států (DKNS) na Korejském poloostrově v letech 1953-1993. Cílem účasti bylo dohlížet na dodržování dohody o příměří na 38. rovnoběžce a vybudování polní nemocnice. V průběhu čtyřiceti let české účasti působilo v této misi více než 600 vojáků a diplomatů. Jejich zastoupení se postupem času snižovalo, a to z důvodů finančních, ale i díky postupnému omezování úkolů této mise.

K účasti československých vojáků na misích pod vlajkou OSN a ke vzniku výcvikového střediska v Českém Krumlově došlo, až po návštěvě bývalého generálního tajemníka OSN Javieru de Cuellara v roce 1990. Na základě konzultací de Cuellara s prezidentem ČR Václavem Havlem bylo rozhodnuto o vytvoření československého praporu rychlého nasazení mírových sil OSN.

Aktivněji se českoslovenští vojáci zapojili do OUM OSN v lednu 1989, když vyslali vojenské pozorovatele do Angoly (mise UNAVEM I), ještě téhož roku v březnu do Namíbie (mise UNTAG). Od června 1991 do dubna 1993 působila skupina chemických specialistů československé armády ve zvláštní komisi OSN v Iráku

⁹⁷ BUREŠ, O. *Operace na udržení míru OSN*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. s. 149. ISBN 978-80-244-1810-0.

(UNSCOM) a další skupina se od června 1991 v Iráku podílela na fungování mise UNGCI. V březnu a dubnu 1992 byl do operace UNPROFOR v bývalé Jugoslávii vyslán československý prapor v počtu 500 příslušníků a několik vojenských pozorovatelů.⁹⁸

6.5 ČEŠTÍ VOJÁCI V OUM

Od svého vzniku v lednu 1993 pokračovala Česká republika ve vysílání příslušníků české armády do OUM OSN. Rozdělením federace došlo i k rozdělení armády. Československá mise v rámci UNPROFOR byla symbolem klidného a mírového rozdělení federace. Ačkoliv od ledna 1993 neexistovala československá armáda, společný česko-slovenský batalion v rámci OUM v bývalé Jugoslávii pokračoval ve společné operaci a v plnění zadaných úkolů až do dubna 1993.

Po rozdělení federace ČR zůstala zastoupena v misi UNPROFOR a humanitární misi UNGCI v Iráku. Slovenští vojáci pokračovali v misi UNOSOM v Somálsku a později i částečně i v UNPROFOR. V květnu 1993 vyslala Česká republika (ČR) své pozorovatele do OUM v Mosambiku (mise UNOMOZ). V prosinci téhož roku poslala další počet vojenských pozorovatelů do OUM v Libérii (UNOMIL) a v říjnu 1994 do mise UNOMIG v Gruzii. Od listopadu 1995 působili čeští příslušníci v misi UNPREDEP v Makedonii, od října 1999 v Sierra Leone (mise UNOMSIL). Z novějších mírových operací připomeňme misi UNMIK v Kosovu a misi UNMEE na hranici mezi Etiopií a Eritreou. Bližší informace o působení českých vojáků v jednotlivých misích OSN jsou blíže uvedeny v tabulce č. 6.⁹⁹

Působení českých vojáků v zahraničních misích je explicitně zmíněno v několika bodech Bezpečnostní strategie ČR z prosince 2003. Jako celek Bezpečnostní strategie klade důraz na posilování strategického partnerství s NATO a EU, coby hlavní páteře bezpečnostní architektury a euroatlantickém prostoru, nicméně v paragrafu č. 42 se dále uvádí, že ČR přispěje dle svých možností civilními i vojenskými prostředky také do mírových operací OSN, které jsou v souladu se zájmy ČR a vedou k zachování globální stabilizační role a zvýšení efektivity OSN.

---

⁹⁸ BUREŠ, O. *Operace na udržení míru OSN*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. s. 150-153. ISBN 978-80-244-1810-0.

⁹⁹ BUREŠ, O. *Operace na udržení míru OSN*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. s. 152-154. ISBN 978-80-244-1810-0.

Tab. č. 6: Působení českých vojáků v mírových misích OSN (do roku 2007)¹⁰⁰

Mise	Země	Od	Do	Celkem se zúčastnilo
DKNS	Korea	květen 1955	únor 1993	56
MONUC	Kongo	květen 2000	současnosti	Neuvedeno
UNAVEM	Angola	leden 1989	prosinec 1992	16
UNAVEM II	Angola	prosinec 1992	březen 1993	39
UNCRO	Chorvatsko	leden 1999	Leden 2000	750
UNGCI	Irák	červen 1991	únor 2003	320
UNMIK	Kosovo	únor 2000	současnosti	Neuvedeno
UNMOP	Chorvatsko	listopad 1996	prosinec 2002	7
UNMOT	Tádžikistán	červen 1998	červen 2000	6
UNOMIG	Gruzie	říjen 1994	současnosti	Neuvedeno
UNOMIL	Libérie	prosinec 1993	srpen 1997	31
UNOMOZ	Mosambik	březen 1993	prosinec 1994	41
UNOMSIL	Sierra Leone	říjen 1999	současnosti	Neuvedeno
UNOSOM	Somálsko	červen 1991	březen 1993	8
UNPREDET	Makedonie	listopad 1995	únor 1999	2

Je třeba zmínit, že čeští vojáci se významně podíleli i na fungování mezinárodních misí mimo rámec OSN. Jedná se především o NATO (Kosovo cca 400 vojáků, Afghánistán cca 140 vojáků) a EU (Bosna a Hercegovina cca 90 vojáků). V těchto případech sice RB OSN operaci mezinárodní koalice pod vedením USA autorizovala, přesto je nelze považovat za klasické mise na udržení míru OSN, neboť se neřídily pravidly blíže popsanými v kapitole 6.2.

¹⁰⁰ BUREŠ, O. *Operace na udržení míru OSN*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. s. 152-154. ISBN 978-80-244-1810-0.

ZÁVĚR

Z historického hlediska učinilo lidstvo mnoho chybných rozhodnutí, která v první polovině 20. století uvrhla svět do válečné temnoty, protože nebyly zvládnuty vnitřní problémy. Bylo třeba tyto problémy urychleně řešit. Světové vůdčí státy dospěly k závěru, že je zapotřebí v poválečné atmosféře sjednotit zájmy a postoje. Důležitým mezníkem se proto v roce 1945 stal vznik Organizace Spojených národů.

Úkolem Organizace bylo stabilizovat mezinárodní politickou scénu, nastolit světový mír a bezpečnost. Role OSN však nebyla natolik silná, aby se jí podařilo zabránit regionálním válečným konfliktům nebo popření lidských práv a hodnot. Ukázkou, jak bezzubý dokáže být kolos OSN, byly konflikty na území bývalé Jugoslávie, válka v Iráku či v práci zmíněná genocida ve Rwandě. Z těchto důvodů začaly sílit snahy o reformu OSN. Bylo třeba hledat možnosti, jak zlepšit její funkci a přijatelně ji zreformovat.

OSN i RB jsou ve své současné podobě jakýmsi odrazem současného světa. Na jejich půdě lze hledat řešení, která využívají nejen vojenských, ale i politických a diplomatických nástrojů. Jejich forma je jediným nástrojem společného soužití všech států. Svět musí být schopen rychle a spravedlivě čelit různým diktaturám, genocidám, válečným zločinům, chudobě, infekčním nemocem, degradaci životního prostředí, občanským válkám a vnitrostátním konfliktům, s tím související migraci obyvatelstva, proliferaci jaderných, radiologických, chemických a biologických zbraní, terorismu a obávané organizované kriminalitě. Významným problémem se staly vzrůstající rozdíly v ekonomické úrovni vyspělých a rozvojových států. Proto je úkolem Organizace umožnit státům, aby přijímaly normy mezinárodního práva a aby je dodržovaly. Je zřejmé, že bez podpory všech aktérů – vlád, občanské společnosti, široké veřejnosti a médií – se jí tento úkol podaří splnit jen zčásti.

Na základě studia odborné literatury se domnívám, že není nutné hledat alternativu k Radě bezpečnosti OSN. Je třeba hledat možnosti, jak zdokonalit fungování a přijatelně ji zreformovat a zdemokratizovat. K udržení rovnováhy na mezinárodním poli je důležité pokračovat v krocích, které směřují k rozšíření členské základny RB OSN. Tím by došlo ke spravedlivému a rovnovážnému geografickému zastoupení.

Protože ani právo veta již nesplňuje požadavky moderního, právního a demokratického světa, bylo by vhodnější přistoupit k zavedení indikativního hlasování.

Práce ukazuje, že další palčivou oblastí nedostatků je financování RB i celé Organizace. Přestože každý rok dochází k navýšení rozpočtu, je celková finanční situace OSN velmi složitá. Členské státy neplatí včas nebo v plné výši vyměřené příspěvky, příkladem jsou USA. Ty jsou v současnosti největším přispěvatelem do rozpočtu, zároveň však i největším dlužníkem. Současné pohledávky dlužníků představují cca 3,2 miliardy amerických dolarů. Organizace nemá efektivní prostředky, které by využila při vymáhání těchto závazků vůči svým dlužníkům.

Realizace dalších reforem OSN, stejně jako budoucnost celé Organizace je v našich rukách. Vše závisí jak na intenzitě diplomatických jednání a dlouhodobých vztazích kandidátských států, tak i na politické vůli jednotlivých členských států. Ty se však i přes deklarovanou ochotu ve skutečnosti příliš nesnaží posílit její akceschopnost. Zatímco zásady, na kterých stojí celá OSN, musí být pevné a neměnné, praktické fungování a samotná činnost Organizace se v průběhu času vyvíjet musí. Pokud má OSN i RB dobře sloužit svým členům a obyvatelům této planety, má dostatečně reagovat na výzvy současného světa, musí se zcela přizpůsobit podmínkám a požadavkům 21. století. K tomuto musí nově reformovat své instituce. Především se jedná o Valné shromáždění, Ekonomickou a sociální radu, Komisi pro lidská práva a zmiňovanou Radu bezpečnosti OSN. Je nezbytné, aby stanovených cílů bylo dosaženo ve shodě se zásadami spravedlnosti a mezinárodního práva.

Česká republika by měla začít u sebe tím, že zintenzivní zahraniční politiku, zlepší koordinaci a soudržnost domácích státních orgánů participujících na zahraniční politice bez podpory protichůdných vnitropolitických vlivů. Členství v OSN, kromě plnění výše zmíněných cílů, může znamenat pro ČR i příležitost k diplomatickým zkušenostem a navázání nových diplomatických styků pro budoucí politickou a hospodářskou spolupráci. Na straně české zahraniční politiky je ještě co dohánět. Připomeňme si např. neúspěšnou kandidaturu ČR v roce 2007 do Rady bezpečnosti OSN na post nestálého člena, která skončila zvolením protikandidáta – Chorvatska. Oslabená volební kampaň, ani souběh kandidatury do RB s plánovaným českým

předsednictvím Evropské unie nebo rozkolísanost české politické scény, nijak nepomohly zmíněné kandidatuře.

Závěrem lze zmínit prohlášení svého času působícího ministra zahraničních věcí ČR Jana Kavana na adresu OSN:

„OSN nadále zůstává nejvhodnějším nástrojem k organizování globálního úsilí a nalézání zdrojů potřebných k řešení různých mezinárodních problémů.“¹⁰¹

---

¹⁰¹ KAVAN, J. *Česká republika podporuje rozšíření Rady bezpečnosti OSN* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 1998. [cit. 8. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=535>>.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje

1. ADAM, E., LARISCHOVÁ, K., ROUČEK, L. *Evropské odpovědi na globální výzvy 21. století*. Praha: Friedrich-Ebert-Stiftung e. V., 2009. 135 s. ISBN 978-80-254-4073-5.
2. BĚLINA, P., et al. *Dějiny evropské civilizace II*. 4. vyd. Praha: Nakladatelství Ladislav Horáček, 2002. 323 s. ISBN 80-7185-473-5.
3. BUREŠ, O. *Operace na udržení míru OSN*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. 199 s. ISBN 978-80-244-1810-0.
4. DUŠEK, J. *Historie a organizace Evropské unie*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2007. 343 s. ISBN 978-80-86708-32-4.
5. EICHLER, J. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo obrany ČR-Agentura vojenských informací a služeb, 2006. 303 s. ISBN 80-7278-326-2.
6. EICHLER, J. *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2009. 328 s. ISBN 978-80-7367-540-0.
7. *Evropská bezpečnostní strategie-bezpečná Evropa v lepším světě*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2009. 43 s. ISBN 978-92-824-2416-2.
8. *Fakta a čísla OSN*. 2. vyd. Praha: United Nations House, 2005. 297 s. ISBN 80-86348-02-4. [Orig. ISBN 92-1-100936-7, United Nations Publication Sales No. E. 04. I. 7.].
9. FRAIS, J. *Jiří z Poděbrad, Král dvojího lidu*. 1. vyd. Třebíč: Akcent, 2006. s. 83-84. ISBN 80-7268-382-9.
10. *Práce na nastolení míru, bezpečnosti a stability, Evropa ve světě*. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2007. 61 s. ISBN 92-79-03855-9.
11. *Výroční zpráva Rady pro Evropský parlament o hlavních hlediscích a strategických rozhodnutích SZBP 2008*. Belgie: European Communities 2008. 105 s. ISBN 978-92-824-2460-5.
12. WAISOVÁ, Š. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. 3. rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. 248 s. ISBN 978-80-7380-177-9.

Elektronické zdroje

1. ANNAN, K. *In Larger Freedom: Towards Development, Security and Human Rights for All* [online]. United Nations, 2005. [cit. 20. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/largerfreedom/executivesummary.pdf>>.
2. ANNAN, K. *Pět ponaučení z deseti let vedení OSN* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2006. [cit. 26. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1215>>.
3. ANNAN, K. *Proč svět potřebuje Spojené národy* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze. UN Bulletin, 3/2005. [cit. 26. března 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/casopis/soubory/unbulletin-03-05.pdf>>.
4. *Annan v Madridu představil strategii OSN* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2005. [cit. 15. května 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1039>>.
5. *Ban Ki-moon: Změna i kontinuita* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2007. [cit. 28. května 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1226>>.
6. BUREŠ, O., DUŠKOVÁ, L. *Čeští vojáci a operace na udržení míru OSN* [online]. Praha, 2007. [cit. 27. července 2010]. Dostupné na WWW: <www.defenceandstrategy.eu/filemanager/files/file.php?file=8313>.
7. *Co Spojené národy potřebují* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2006. [cit. 4. dubna 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1178>>.
8. *Česká republika a SZBP EU* [online]. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2010. [cit. 9. července 2010]. Dostupné na WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/evropska_unie/spolecna_zahranicni_a_bezpecnostni/ceska_republika_a_szbp_eu.html>.
9. *Česká republika podporuje rozšíření Rady bezpečnosti OSN* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 1998. [cit. 17. července 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=535>>.
10. DOKULILOVÁ, V. *Kandidatura České republiky do Rady bezpečnosti OSN v roce 2007 – východiska a příčiny nečekaného neúspěchu* [online]. Praha: Global Politics: časopis pro politiku a mezinárodní vztahy, 6/2010. [cit. 10. srpna 2010]. Dostupné na WWW:

- <<http://www.globalpolitics.cz/clanky/kandidatura-ceske-republiky-do-rady-bezpecnosti-osn-v-roce-2007-%E2%80%93-vychodiska-a-priciny-necekaneho-neuspechu>>.
11. EICHLER, J. *Obama myslí globálně* [online]. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2010. [cit. 5. července 2010]. Dostupné na WWW: <<http://cepin.cz/cze/clanek.php?ID=934>>.
  12. *Generální tajemník vytýčil linii dlouho očekávané revitalizace OSN* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 1998. [cit. 24. dubna 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=551>>.
  13. GHALI, B. B. *An Agenda for Peace: Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peacekeeping* [online]. United Nations, 1992. [cit. 20. dubna 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/Docs/SG/agpeace.html>>.
  14. *Growth in United Nations membership, 1945 present* [online]. United nations, 2006. [cit. 28. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/members/growth.shtml>>.
  15. KAVAN, J. *Česká republika podporuje rozšíření Rady bezpečnosti OSN* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 1998. [cit. 8. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=535>>.
  16. KHER, U. *Existuje lepší model pro OSN* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2004. [cit. 23. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1044>>.
  17. *Mezinárodní společenství v roce 1994 ve Rwandě selhalo* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2004. [cit. 24. března 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=998>>.
  18. *Milennium Report generálního tajemníka OSN* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2000. [cit. 27. dubna 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=715>>.
  19. NOVOTNÝ, A. *Reformy OSN* [online]. Bratislava: Fórum pre medzinárodnú politiku, 2007. [cit. 5. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.medzinarodnapolitika.sk/medzinarodne-organizacie/osn/analyzy-studie/reforma-osn>>.
  20. OLŠER, B. *OSN není dokonalá, ale nic lepšího lidstvo zatím nevymyslelo* [online]. Praha: MAFRA, 2010. [cit. 28. června 2010]. Dostupné na WWW:

- <<http://olser.cz/2250/osn-neni-dokonala-ale-nic-lepsiho-lidstvo-zatim-nevymyslelo%E2%80%A6/>>.
21. *Organizační struktura: Ekonomická a sociální rada* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2010. [cit. 15. března 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/system-osn/organizacni-struktura/?i=185>>.
  22. *Organizační struktura: Mezinárodní soudní dvůr* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2010. [cit. 15. března 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/system-osn/organizacni-struktura/?i=189>>.
  23. *Organizační struktura: Poručenská rada* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2010. [cit. 20. března 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/system-osn/organizacni-struktura/?i=188>>.
  24. *Organizační struktura: Rada bezpečnosti* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2010. [cit. 15. března 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/system-osn/organizacni-struktura/?i=183>>.
  25. *Organizační struktura: Sekretariát* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2010. [cit. 15. března 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/system-osn/organizacni-struktura/?i=192>>.
  26. *Organizační struktura: Valné shromáždění* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2010. [cit. 12. března 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/system-osn/organizacni-struktura/?i=180>>.
  27. *OSN budoucnosti: Jaké reformy potřebuje OSN 60 let po válce* [online]. Praha: Velvyslanectví Spolkové republiky Německo, 2005. [cit. 5. ledna 2010]. Dostupné na WWW: <http://www.german-embassy.cz/EN/POLITIK_PRESSE/vn_rundertisch_cz.pdf>.
  28. *OSN (Organizace spojených národů)* [online]. Brno: Magazín Specialista, 2009. [cit. 12. února]. Dostupné na WWW: <<http://www.specialista.info/?q=osn-organizace-spojenych-narodu>>.
  29. *OSN zná svého nového generálního tajemníka. Je jím Ban Ki-moon z Korejské republiky* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2006. [cit. 25. května 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1190>>.
  30. *Poselství generálního tajemníka ke Dni OSN* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2006. [cit. 25. května 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1192>>.

31. *Priority EU pro 65. zasedání Valného shromáždění OSN* [online]. Brusel: Rada Evropské unie, 2010. [cit. 5. července 2010]. Dostupné na WWW: <<http://register.consilium.europa.eu/pdf/cs/10/st10/st10170.cs10.pdf>>.
32. *Rada bezpečnosti OSN* [online]. Praha: Wikipedie, 2010. [cit. 30. června 2010]. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Rada_bezpe%C4%8Dnosti_OSN>.
33. *Rada bezpečnosti OSN: veto* [online]. Wikipedie, 2008. [cit. 9. srpna 2010]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/File:UNSC_veto.svg>.
34. *Reforma OSN: Uznesenie Európskeho parlamentu o reforme Organizácie Spojených národov* [online]. Brusel: Úradný vestník Európskej únie, 2006. [cit. 4. července 2010]. Dostupné na WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:124E:0549:0556:SK:PDF>>.
35. *Rekonstrukce Rady bezpečnosti OSN s ohledem na střet zájmů uvnitř EU* [online]. Praha: EU-Media, 2010. [cit. 3. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.euractiv.cz/evropa-dnes0/analyza/rekonstrukce-rady-bezpenosti-osn-s-ohledem-na-stet-zjm-uvnit>>.
36. *Report of the High-level Panel on Threats, Challenges and Change. A more secure World: Our shared responsibility* [online]. United Nations, 2004. [cit. 28. dubna 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/secureworld/report2.pdf>>.
37. *Report of the Security Council: Question of equitable representation on and increase in the membership of the Security Council and related matters* [online]. United Nations, 2008. [cit. 23. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/ga/62/plenary/screport/bkg.shtml>>.
38. *Richard Mikuláš Coudenhove-Kalergi* [online]. Praha: Wikipedie, 2008. [cit. 21. ledna 2010]. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Richard_Mikul%C3%A1%C5%A1_Coudenhove-Kalergi>.
39. *Ropa za potraviny: Annan očištěn* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze. UN Bulletin, 4/2005. [cit. 26. března 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/casopis/soubory/unbulletin-04-05.pdf>>.
40. *Rozpočet OSN* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2005. [cit. 6. srpna 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/system-osn/o->

osn/?i=204>.

41. *Rozšíří se Rada bezpečnosti OSN* [online]. Praha: ČT24, 2008. [cit. 30. května 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.ct24.cz/svet/28980-rozsiri-se-rada-bezpecnosti-osn/>>.
42. *Rozvojové cíle* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2010. [cit. 29. července 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zaber/?i=205>>.
43. *Rozvojové cíle tisíciletí: Cíle OSN do roku 2015* [online]. Praha: Wikipedie, 2010. [29. července 2010]. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Organizace_spojen%C3%BDch_n%C3%A1rod%C5%AF#Rozvojov.C3.A9_c.C3.ADle_tis.C3.ADcilet.C3.AD>.
44. *Rwandské doznání* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 1999. [cit. 28. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=598>>.
45. SOLANA, J. *Bezpečná Evropa v lepším světě: Evropská bezpečnostní strategie* [online]. Praha: Středisko bezpečnostní politiky CESES FSV UK, 2007. [cit. 30. června 2010]. Dostupné na WWW: <http://www.ceses.cuni.cz/CESES-76-version1-evropska_bezpecnostni_strategie.pdf>.
46. *Společnost národů* [online]. Praha: Wikipedie, 2010. [cit. 10. února 2010]. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Spole%C4%8Dnost_n%C3%A1rod%C5%AF&oldid=4928354>.
47. *Top 10 donators to the UN budget 2009* [online]. United Nations, 2010. [cit. 6. srpna 2010]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/United_Nations>.
48. *Vztah Evropské unie a OSN* [online]. Praha: EU-media, 2010. [cit. 30. června 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.euractiv.cz/bezpecnost-a-spravedlnost0/link-dossier/vztah-evropsk-unie-a-osn>>.
49. ZAVIČÁKOVÁ, L. *Komise OSN pro budování míru - byla skutečně krokem k reformě OSN* [online]. Brno: Obrana a strategie, 2007. [cit. 20. července 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.defenceandstrategy.eu/cs/aktualni-cislo-1-2008/clanky/komise-osn-pro-budovani-miru-byla-skutecne-krokiem-k-reforme-osn.html>>.
50. *Zpráva generálního tajemníka o reformě Sekretariátu OSN* [online]. Praha:

Informační centrum OSN v Praze, 2006. [cit. 17. července 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1126>>.

51. ZRUCKÁ, D. *Vnitřní chod OSN* [online]. Praha: AMO pro Pražský model OSN – XIV. ročník (2008/2009), 2009. [cit. 6. srpna 2010]. Dostupné na WWW: <http://www.amo.cz.uvirt9.active24.cz/soubory/student-summit/model-osn/14-rocnik/GA/XIV_BGR_GA_V.pdf>.

SEZNAM ZKRATEK

ČR	Česká republika
DKNS	Dozorčí komise neutrálních států
EBOP	Evropská bezpečnostní a obranná politika
ECOSOC	Ekonomická a sociální rada OSN
EU	Evropská unie
GNP	Hrubý národní produkt
ICTR	Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu
MSD	Mezinárodní soudní dvůr
MTS	Mezinárodní trestní soud
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OSN	Organizace spojených národů
OUM	Operace na udržení míru OSN
RB	Rada bezpečnosti OSN
SN	Společnost národů
SZBP	Společná zahraniční a bezpečnostní politika
UNAMIR	Mírová operace OSN pro Rwandu
UNAVEM I	Mírová operace OSN v Angole
UNGCI	Mírová operace OSN ve zvláštní komisi v Iráku
UNMEE	Mírová operace OSN na hranici mezi Etiopií a Eritreou
UNMIK	Mírová operace NATO v Kosově
UNOG	Úřad OSN v Ženevě
UNOMIG	Mírová operace OSN v Gruzii
UNOMIL	Mírová operace OSN v Libérii
UNOMOZ	Mírová operace OSN v Mosambiku
UNOMSIL	Mírová operace OSN v Sierra Leone
UNON	Úřad OSN v Nairobi
UNOSOM	Mírová operace OSN v Somálsku
UNOV	Úřad OSN ve Vídni
UNPREDET	Mírová operace OSN v Makedonii
UNPROFOR	Mírová operace OSN v bývalé Jugoslávii
UNSCOM	Mírová operace OSN v Iráku

UNTAG	Mírová operace OSN v Namíbii
ÚLP	Útvar pro lekce z praxe
WHO	Světová zdravotnická organizace

ABSTRAKT

JORDÁKOVÁ, J. *Rada bezpečnosti OSN v 21. století: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2010. 75 s. Vedoucí bakalářské práce Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Klíčová slova: Charta OSN, operace na udržení míru OSN, Organizace spojených národů, Rada bezpečnosti, reforma.

Cílem bakalářské práce je analýza stávající situace v oblasti mezinárodních vztahů a reforem OSN a Rady bezpečnosti OSN. Práce se zaměřuje zejména na vývoj a postavení OSN v mezinárodním společenství, její cíle, principy a financování. Blíže specifikuje úlohu Rady bezpečnosti OSN v mezinárodních vztazích a dále je v souvislosti se zvyšováním bezpečnosti ve světě a se změnami globálních hrozeb práce zaměřena na posouzení nutnosti reforem OSN a RB v 21. století a jejich konkrétní podobu.

Bakalářská práce se taktéž zabývá spoluprací OSN s Evropskou unií, především s její společnou zahraniční a bezpečnostní politikou i spoluprací České republiky v této oblasti. Závěrečná část práce je věnována operacím OSN na udržení míru, funkci těchto operací a podílu České republiky na nich.

ABSTRACT

JORDÁKOVÁ, J. *The UN Security Council in the 21st century: Bachelor thesis.*
České Budějovice: The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2010. 75 p.
Supervisor: Ing. Jiří Dušek, Ph.D.

Key words: The UN Charter, peace-keeping operations the United Nations, The United Nations Organization, The Security Council, reform.

Purpose of this work is to analyze the current situation in international relations and UN reform and UN Security Council. The work focuses in particular on the development and status of the UN and the international community, its goals, principles and funding. Clarifies the role of the UN Security Council in international relations and is in improving security in the world and changes in global threat assessment work focused on the need to reform the UN and the Security in the 21st century and its concrete form.

Thesis also deals with the United Nations cooperation with the European Union, especially with its common foreign and security policy and cooperation of the Czech Republic in this field. The final section is devoted to operations of the UN peace-keeping operations and functions of the Czech Republic to share them.